

cū demomibz p anima cuiusdā
vfurarij contriti **Ca. xxxij.**

**De contritiōe vfurarij: quē bu
fones ex elēo finis ei? oxi deuo
rauerunt **Ca. xxxij.****

**De contritiōe Thobaldi vfu
rarij Parisiens **Ca. xxxij.****

**De pecuniā vfurarij: q pecuniā
iux posita osumpsit **Ca. xxxv****

**De contritiōe cuiusdā nobi
lis ab Hērico duce saxonu ex
cecati **Ca. xxxvi.****

Expliciunt capitula.

**Incipit secūda distinctio de
Contritiōe. **Ca. p̄mū.****

Ex supiori disti
ctōne declaratū ē
cōfusiōez aliqñ p
cedere cōtritiōem.
aliqñ sequi: et exē

plis pbatū. Nunc v̄ro de ipsa
contritiōe putom̄? donare
dignabitur. dicere p̄pono. atq;
eadē que dictur? sū. exemplis
confirmabo. Et scire dēs. q con
tritiō sit magnū bonū et p̄fectū
qñq; dei donum defursum de scē
dens a p̄luminū. in quo nō ē
t̄nsinutatio: neq; vicissitudis
obumbracō. Qñq; additū p̄z
fectōi: qz m̄m̄ma cōtritiō maxi
mam delet culpam perfecta ve
ro culpam siml tollit et penaz.

**Quia? Ut plenit̄telligere
re valeā cōtritiōis v̄tutē p̄mū**

h̄m̄bi debēs exponē qd sit cōtri
tio. vñ dicatur. v̄trū gratis ifi
datur: seu ab h̄mie mereatur. q̄t
sint eius sp̄s. vel quid op̄ret?
i p̄ctore **Q̄d? Cōtritiō ē**
cordis p̄tudo. s̄ dolor de p̄ctis
p̄tū surgens ex timore gelēne
p̄tū ex amo ē celestis patrie.
Quia? Est ne aliq̄ dīa int̄
p̄tūdiez et p̄m̄az? **Q̄d? Cōtritiō**
Ecīa p̄m̄tudo dolor est interior
tollens culpam p̄m̄a satisf̄cō
exterior p̄cti delens penam.

**Quia? Que est differē
tia inter culpam et penam?**

Monachus. Culpā est ip
sum peccatum. pena p̄m̄ū p̄c
cati. Si culpa est mortalis: dē
tur ei pro p̄m̄o eterna pena.

Hanc deus p̄ cordis p̄m̄tudi
nem in penam cōuertit tempa
lem. Hanc si insufficiēs fuerit
contritiō: delet exterior satisf̄cō
ctio. Nec est p̄m̄tencia: quasi
penam tenens dicta **Quia?**
Vnde dicitur contritiō?

Monachus. Contritiō di
cta est: quasi siml tritiō. Cōpo
nitur autē a con qd est siml: et
tritiō. eo qz de om̄bz peccatis cor
fil teri debeat p̄ dolorē. Qui de
p̄ctō vno tolz et nō de alio: neq;
q̄ cedit? qm̄ corde h̄ sit otri
cō **Nō d; p̄ctōz diuidē culpaz**
qz de? nō diuidit indulgentiaz.

Simul. n. totum debitū dimittit. **N**ouit⁹. Si simul conterendū est de omnib⁹: quid est qđ psalmista dicit? Lauabo p singulas noctes lēn meū. lēn sic nob expōnē soles: appellāt consciām. singulas noctes: singula pcta. Si p singula deflet ut sic impellatū abluant⁹: quō p omnibus fil oteritur? **M**ōchus. Vna debet eē generalis contritiō: que deleat culpā. dēn de singul si fieri poss⁹ dieb⁹ la crimandum cū thap se el⁹ ad ablucendā penā. **V**nde Ezechias dicit **R**ecogitabo tibi oēs annos meos in amaritudine aīe mee. **N**ouit⁹. **V**nde oritur contritiō. Infundit⁹ ne gratis vel mētur ab hominē? **M**ōchus. Dicam tibi qđ maiores de hoc sentiāt. In iustificacōe pctoris dicūt quatuor occurre. gratie infusiōem. motu; surgentē ex grā a libero arbitrio. contritiōe; pctoru; remissiōe;. Quatuor ista appellāt. iij. iustificaciōes. Primā nō merem⁹ qz gratis infundit⁹. nec secūdā mēmur: qz mox ex grā a libero arbitrio motus quidā excitat⁹. Motum istū licet nō mēmur: tñ eo meremur tertā iustificacōem: id ē contritiōem. **H**ac iustificacō; meremur: a ea mē

mur quartā iustificacōem. scz remissiōem pctor. **O**b hoc dictum est **M**arie. Dimissa sūt ei pcta multa: qz dilexit multu;. **C**ōtritiō enim eē nō pōt sine oilectiōe. **E**cce sic habes: qđ contritiō meretur. **E**t hoc scire deb⁹ qz vna iustificacō alterā nō pcedat tempe: s; natura. **N**ouit⁹. **V**ellē mibi ista plen⁹ expōnī s; aliqua similitudine. **M**ōchus. **A**duer te q dico Pluuia ēre infunditur: a ex vt⁹ qz herba gignit⁹: dēnde ex herba fructus pducitur. **Q**uid pluuiā nō gratia: qđ terra nō liberu; arbitriū. **E**x pluuiā a terra gī mē gignitur: a ex grā liberoqz arbitrio ut dictū ē motus orit⁹. **V**erba fructificat: cū idē mot⁹ liber arbitriū ad satisfaciōem mouet. **S**teril ē terra sine pluuiā: a absqz fructu liberū arbitriū s; grā. **N**ihil etiā operatur pluuiā sine terra. qz sic auctoritas dicit. **D**e⁹ potest hominē; creare sine se. s; nō potest iustificare sine se. **D**n apostol⁹. **N**ō ego sed grā dei mecum. **N**ouit⁹. **Q**uot sunt spēs contritiōnis? **M**ōchus. **D**ue. interior scz a exterior. **I**nterior ē i amaritudine cordis. **E**xterior i afflictione corporis. **D**e illa p psalmistam dicit **C**or contritū a humiliatū

deus non despicies. **U**nde ista ve-
ro Iheremias. Maledictus ho-
mo qui prohibet gladium suum;
a sanguine id est a pena peccati
per quam corpus affligit. **N**o-
uicius. **I**am perpeccato quod maxima
sit virtus contritionis. **M**o-
nachus. **T**anta est eius virtus
ut sine illa in adultis: qui actu-
ale addiderunt originali: infru-
ctuosus sit baptismus. sterilis con-
fessio. inutilis satisfactio. **E**cce ha-
bites quod contritio in non bap-
tismatis baptismus sit primus: in
baptismatis post lapsum secundus.
Baptismo igitur contritionis
baptismatus est latro in cruce.
Maria magdalena ad pedes
saluatoris. **Q**uod culpam quantumlibet
magna sit deleat contritio. **B**ie-
cto de ceteris exemplo.

Capitulum secundum.

Venit quidam nobilis conuer-
sus est in quadam domo cordis
nostri habebat autem episcopus
quendam cognatum: a quo vnicuique
amabatur. **Q**ui cognatus eius con-
uersio ad monasterium venit et
rediret ad seculum verbis quibus
poteat suadere si persuadere non po-
tuit. **A**nno probationis expleto
factus est monachus: et non mul-
to post gradatim ascendens in sacerdo-
tem ordinatus. **Q**ui suadente dy-
abolo a quo prius homo eiecit est

de paradiso: oblitus voti: oblitus
sacerdotii: et quod pessimum
est creaturis suis: ordine deseru-
it. et quod ad penes redire erubu-
it. per dominibus quorum multitudo
rutta vocatur se diiunxit. **Q**ui
ita datus est in reprobum seculum
ut qui prius bonus erat melior
postea malis fieret deterior. **A**c-
cidit ut in obsidione cuiusdam
castris telo percussus et pressus
ad extrema deueniret. **D**eporta-
tus est a sociis in quandam vil-
lam: adhibitis quibusdam qui
ei ministrarent. **E**t cum nulla spes
esset euadendi mortem tempore
ille hortabatur ad confessionem: ut
saltem illius beneficio morte eu-
aderet eternam. **Q**uibus respondit
Quid mihi prodesse possit confes-
sio: qui tanta et tam innumera fe-
ci mala: qui tanta enormia omnia
scelera. **A**d hec illi. **M**aior est
dei misericordia: quam iniquitas tua.
Vix tandem importunitate victus
illoz ait. **V**ocate sacerdotem
Qui cum vocatus adesset et co-
ram infirmo sederet: pius domi-
nus qui potens est auferre cor
lapideum et dare cor carneum: tan-
ta cordi eius ostulit contritionem.
ut sepe confessionem inciperet et pro-
pter lacrimas et singultus toties
in voce deficeret. **T**andem colle-
cto spiritu in homini verba prorupit

Dñe peccati sup arenā maris.
monach⁹ fu; ordinis Cisterci
enf; a in ordine sacerdos fact⁹
ordinem pētis meis exigētib;
deserui et non mihi suffecit q
apostataui: s; et pōnibus me
cōiūri: quos i crudelitāte supe
raui. Quib; illi tollebat s; stā
ciam: ego abstuli vitā. **N**emī
pcebat ocul⁹ me⁹. Si illi qñ;
pcebant humana ducti misēa
ciōe: ego cordis mei ipellente
malitia nemini q̄tum in me fu
it pceere potui. Multoz vxores
a filias violauī. mēdīs pluri
ma vastauī. Enīauit et alī a
q̄ plurima quod amō naturā
humanā exēdencia. Talibus
sacerdos auditis pētorum ei⁹
enormitate territus: sicut stul
tus fuit ita a stulte rñdit. Ma
ior ē iquit inq̄tas vrā: q̄ ut ve
niā mereamini. Rñdit ille. Do
mine liātus sū. Sepius audi
ui a legi: q; nulla sit compacō
humane malicie ad dīmā boni
tatē. Ait em̄ p pphetam Ezechī
elem. In quacūq; hora pētor i
ge muerit: salu⁹ erit. Itē. Nolo
mortem pētoris: s; ut conuertat⁹
a viuat. Rogo vs ergo itūtu
dīne misericordie: ut aliquā m̄
dignemini pniā; iungere. Et
sacerdos. Nescio qd tibi iūun
gere: q; hō perditus es. Rñdit

monachus. **D**ñe ex quo nō sū
dignus a vobis recipe pniā
ego mihi ipi penitēciā iūun
gam. **E**ligo enim duo milia ā
noz eē in purgatoio ut post il
los misericordiā inueniā corā;
deo. Positus siquidē fuerat int⁹
duas molas. timorē videlicet
gehēne. a sp; glorie. **N**ouī
ci⁹. **U**t quid tā plixū terminū
elegit? **M**onach⁹. Quia a
magnitudinē pētorū suor oñ
derauit a penā tempalē respēu
eterne pene q̄i momentū rpu
tauit. Dicebat itēz sacerdoti. Ex
quo negastis mihi medicā
satisscōis. peto ut nō fraudetis
me a viatico sacre cōmunionis.
Rñdit ei stolid⁹ sacerdos. Si
tibi ausus nō fui iūngē pniā;
quō psumā tibi daē xpī corp⁹
a sāguinē? Et cū ad neutrū ac
q̄scesceret. vnicā tandē; rogauit
peticōem dicens. Statū meū i
cedula scribere volo a vs defer
re eam debetis tali epō o gnato
meo. ex nomie eū designās spe
ro q; p me orabit. Et pmissit sa
cerdos. **M**ortu⁹ est monach⁹
a ad purgatoriū deportatus.
Et venit sacerdos ad epīm: defū
cti lras ei deferens. Quas cū le
giss; amarissime fleuit. Dixitq;
sacerdoti. Nūq̄ tm dilexi homi
nē; dolui de apostasia doleo de

moete. **D**ilexi viuum: diligam mortuum q[uod] iuuari p[otes]t et cōtritus obijt: orationibus ecclesie mee non carebit. **E**t ouocans p[re]latos ep[iscop]atus sui: abbates scilicet decanos p[ro]p[ri]os pastores ecclesiarum: vel quibus commissa fuerat cura animarum et hoc ipsum demandans monasteriis sanctimonialium: rogans eum multa humilitate et instantia viua voce p[re]sentes: litteris absentes: vt omnes speciales orationes quas ipse iniunxit illo anno anime iam dicti defuncti impederent tanq[uam] in psalmis. Ipse vero p[re]ter missas et elemosinas ac orationes peculiares quas p[ro] eo fecit: singulis diebus hostiam salutarem p[ro] absolutione anime eius immolauit. **Q**uod si forte in maxima necessitate vel infirmitate hoc p[er] se ipsum facere non potuit: alter defectum illius suppleuit. **A**nno cōpleto in fine misse post altare stans defunctus apparuit episcopo: pallidus: exilis macilentus in veste pulla veluti habitu q[uod] statum suum bene declarans. **Q**uem cum interrogass[et]: quomodo haberet vel vnde veniret: respondit. **I**n penis suis: et de penis venio: sed gracias ago caritati tue quia annus iste propter

elemosinas et orationes tuas atq[ue] b[en]eficia ecclesie tue mihi exhibita abstulit mihi mille annorum penas: quas sustinere habebam in purgatorio. **Q**uod si adhuc vno anno simile mihi impendideris op[er]e: oino liberabor. **A**udies hoc episcopus letus effectus: deo gratias egit. missisq[ue] litteris ad ecclesias siue monasteria visionem omnibus exposuit: et ut adhuc vno anno inuictas seruaent orationes optinuit. **E**piscopus vero annum sequentem p[re]cedenti continuauit: tanto in exhibicioe feruentior: quanto iam de liberacioe securior. **E**xpleto anno cum ep[iscop]us missam p[ro] eo celebraret: iterum affuit illi in cuculla niuea: et facie serenata: dicens sibi o[mn]ia optata succedere. **E**t ait ep[iscop]o. Remunet de op[er]e caritate: tua sanctissime pater: q[uod] p[ro]pter tua sollicitudinem ereptus de penis: iam ingredior gaudiu[m] domini mei. **E**t ecce isti duo anni reputati sunt in p[er]duobus milibus annorum. **E**t non vidit eum amplius. **N**ouicia. **V**alde letificat ista: si duo in occurrunt ammiracioe digna. **P**rimu[m] e[st] virtus contriciois: p[er] quam merito danda digna efficitur e[st] vita eterna. **S**ecundu[m] e[st] virtus orationu[m]: p[er] quam tam celeriter liberat[ur] e[st] a p[er]a purgatoria

Monachus. Licet magna
virtus sit in utroque: amplior tamen
inuenitur in contritione. Orones
enim ecclesie siue elemosine non
sunt de substantia meriti. Valent
quidem de functi minuere penam: sed
non possunt augere gloriam. **P**ro
uicius. Miror etiam quod homo apostata
in habitu seculari mortuus et
sepultus: in cuculla apparuit.

Monachus. Contritio de apo
stata monachum fecit: et veste se
cularem in cucullam conuertit.

Prouicius. Velle mihi hoc
eiusdem exemplum probari. **M**o
chus. Exemplum ad manum est.

Beatus Bernardus. **C**a. iij.
dus hic quidam sacerdos
tulit religiosus monachum quem
dum habuit in quo hoc quod quis
per virtutem contritionis deus mani
festus ostendit. Multa adhuc a
veteranibus quod eundem viderunt: quorum
adhuc quidam in domo nostra supersunt
narrari solent: quod non sunt scripto
mandata. Monachus idem de quo
cepit sermo: suadet inimico ha
bitum deposuit: et prochie: quam
dum eodem coopante regendam su
scipit. Erit quippe sacerdos. Et
quod sepe peccatum peccato puniatur: de
seruorum ordinis in vicium labitur
libidinis. Concubina sicut mul
tis consuetudinis est: ad sibi conti
tandam accepit de qua et liberos

genuit. Accidit ut per annos plu
mos miserante deo: quod neminem
vult perire: sanctus abbas per villam: in
qua monachus habitauit transiret.
et ad domum illius hospitandi gra
tia diuerteret. Quem ille bene cog
nosces et qui proprium preteritum cum mul
ta reuerentia excipiens. deuote mi
strauit. et tam ipsi quam sociis ac
iumentis necessaria copiose pecu
rauit: non tamen recognitus est ab
abbate. Mane cum vir sanctus
dictis matutinis paratus esset
ad eundem: nec posset loqui sacerdo
ti eo quod maturus surgens illi ad
ecclesiam: ait filio ipsius sacerdotis
Vade defer nuncium istud domino
tuo. Erat autem puer mutus a na
tuitate. Cui precepto obediens
et precipiens virtutem in se sen
dens: ad preteritum cucurrit: et sancti
pris verbis valde absolu
te expressit dicens. Hec et hec ma
ndat tibi abbas. Pater prima voce
filii audiens et pre gaudio la
crimans. ut secundo et tertio eadem
verba repeteret ammonuit. et quod
sibi abbas fecerit diligenter inquit
fuit. Cui ille. Nihil aliud mihi
fecit. sed solummodo verbum dixit mihi
Vade dic domino tuo verba
hec. Ad tam euidentem miraculum
sacerdos compunctus festinater
ad sanctum virum venit: sequens cum la
crimis ad pedes illius prosternit.

Dñe pat' inquit mōch⁹ vester
tal' ac tal' fui: a tali tpe a mōa
sterio recessi. **R**ogo igitur pat'
nitatē vestrā: ut liceat mibi rēdi
re vobiscū ad mōsterium qđ de
us in aduentu vestro visitauit
cor meum. **C**ui sāt⁹. **E**xpecta
me hic ego pacto negotio oci
us reuertens ducā te meū. **T**i
mēs illē mortē: quā pā⁹ nō ti
mebat. **R**ndit. **D**ñe timeo iteri
mori. **A**d hēc ille. **H**ec p certo sci
as: qđ si in tali cōtriciōe ac apo
sito mortu⁹ fueris: corā deo mo
nach⁹ inuenieris. **R**ecessit. redi
it. illū qđ recēter mortuū ac se
pultū audiēs: sepulchrū apire
pcepit. **D**icētib⁹ qui aderant
qđ facere vellet. **R**ndit. **V**olo
videre vtrū in sepulchro iaceat
monach⁹: an clericus. **C**leici⁹
inquūt in bitu clericali sepeliū
mus. **R**eiecta terra nō in veste
qua sepultus fuit: s; in tōsurā
habitu mōchi cūctis apparuit
Et magnificatus ē ab omib⁹ de
us: qui volūtātē p facto repu
tat. **E**cce in isto manifeste hēs:
qđ vā contriciō corā deo restitu
at: qđquid tollit viciū apostā
sie. **N**oc tñ scias qđ tēpus apo
stasie totū infruōsū sit. **N**o
uici⁹. **E**n ex hijs qđ iam dēa fūt
recognosco virtutē contriciōis
s; āplius ammiror ineffabilem

inīa; nri saluatoris. **H**omō iste
apostata fuit. fornicator fuit a
qđ āplius pondero qđ die sac⁹
sancta xpī mīstia tractatē pol
lutis manib⁹ nō ptiuit. **N**o
ebus. **I**uste moueris. vbi con
tēptus ē maior: ibi a culpa gr̃
uior. **A**it. n. apłs. **Q**uicūq; mā
ducat panē: a bibit calicē dñi
indigne: reus erit corpis a san
guinis domini. **S**up quem lo
cūm dicit glosa. **M**ortis Chri
sti penas dabit: ac si Christum
ociderit punietur. **S**i xpī cru
cifixerib⁹ in pena simil' erit:
qui indigne hoc est i mortali
quolibet existens accessit: qđ
de illo sentiendū est: qui in ml
tis a assiduis mortalibus ma
nens: non solū manducat: sed
etiā scelestis manibus confi
cit a tractat. **A**udi quid mibi
dixerit nonn⁹ celsarius mona
chus noster: quondā abbas
prumie.

Capitulum. iij.

Loquēte me ait tempore
quodā cu; quodā sacer
dote de pctis: ille nō ofitēdo s;
pctā pui pēdo. **R**nt. **S**i pctā
sic hōmes dicūt sūt pctā a ta;
grauia nūq; saluai poterit aia
mea. **Q**uāē inqt: qđ in hac no
cte dormiū cu; legitiā cui⁹ dā
et hodie celebraui tres missas

Erāt autē in ead nocte duplex
festiuitas. sc; domice diei a sct
Laurencij mris. ¶ **N**ouicius
Stupenda sunt que audio. s;
miro valde qd de 9tm i se cōtēp
tū potest sustinere. ¶ **M**ōch?
Si deus in pētis statim occide
ret pētōres nō hodie tam inue
ros haber; p fessores. Vis ego
audire rem horrendā de sacer
te hmoi: in quo a mīari potēis
ineffabile; paciā dei. ¶ **N**o
uicius. Volo a audire de hō
q dīma paciā p maxime nob ē
necāria. ¶ **Ca. v.**

Dominus Cōradus quon
dā epūs Walbse denf ā
nō pteito retulit nob hīstōia;
satis mirabile; quam cōtigisse
dicebat an paucos annos in
regno frācie. Erāt ibi sacerdos
qdam: qui in ipsa nocte nata
lis domini tñsire debebat p bre
ue; campū de vna villa ad ali
am: ut ibidem s; osuetudinē
matutinas diceret missasq; ce
lebraret. Ope dyaboli ut credi
tur iuxta villā soli sola mulier
occurrit: a q; sine teste fuit so
lū cū sola peccauit. ppetrata cul
pa tam nepharia: nō cū retrax
it a maiori cōtēptu accusatrix
conscia. sed magis timens hūa
nam verecūdiā: qd dīma vidēz
eccliam intravit. Dictisq; matu

tinis missas; de nocte i pmo gal
li cātu s; mōrē solemnit ic ho
auit. Tñs bñficiacōe facta pa
nis videlic; in corp; a vīn i sā
guinē xpī: colūba mīuea ipō sa
cerdote aspiciente sup altaē de
scēdit. totumq; ebibens quod
erat in calice: rostro suo hostiā
tulit a auolauit. Vidēs ista sa
cros satis a si nō salubrit ē ter
ritus: a qd facēt nō par plex
us. canonē ppter populū circū
stantē qtu; ad verba a signa
compleuit. sed frū canonis ca
ruit. Post missam decantatis
laudibus: cū missam de mae di
ceret: eoq; nō haberet qui vice
suam suppler; eadē colūba ho
ra q pri; itez venit. sacra men
tum abstulit et recessit. ¶ **N**o
uicius. Quare exemplo Abra
he nō abegit eā. ¶ **M**ōchus.
Tal colūba nō fuit: que repel
li aut teneri poss; puto eā simi
lē fuisse illi colūbe: que i iorda
ne vidente Johāne sup vrticē
domi reledit. ¶ **N**ouicius. Quid
feciendū est de illa colūba. Eāt
ne spūs sanctus. ¶ **M**ōchus.
Requaq;. Sed iudiciū pncie
spūs sancti. Peractōem mīniste
rio ad qd a spūs sancto fuerat
creata: in piacentē materiā est
reducta. Natura dīnitatis non
potest ocul corpālibus videri

nō auribus audiri: nō manib; tangi. In subiecta creatura ut ē ignis et colūba: sepe visus ē. **N**ouiti⁹. Quid postea egit sacerdos? **M**ōchus. Non cessauit a p̄sumpcone sua: sed tercō accēdēs ad altare celebra turus missam de die: p̄ eandem colubam eo mō quo p̄mo et se cūdo ei puer natus sacramētū corpis et sanguinis sui s̄btrax it. Cādē in se miser reuerfus et de culpa licet indign⁹ dei tñ grā cōpuctus: venit ad quen dā abbem ordinis nr̄i ofessio nem ei fatiens tanti p̄cti. Expo suit ei oēm ordinem rei cū mul tis lacrimis videlicet q̄ indig ne tercō repulsus sit a dñis sa cramentis. Abbas vero sic vir prudēs et discretus: contritum eū ex toto corde cōsiderās: virtu tem contricōis p̄baē volēs dā dā p̄mā; suspendit: et ut ocius iret celebrare p̄cepit. Ille vero q̄i deo obediēs ofessori suo: cū multo t̄iore et lacrimis ad alta re missam celebratur⁹ accessit: quē pius dñs q̄ n̄l horrodit q̄ facit: s; dissilat p̄ctā hoīm p̄t p̄mā; mirabiliter letificauit. An hōiā supcōmis colūba rediens tres hostias: q̄s singillatū tulerat h̄l rostro deferēs corporali i posuit: et triū missarū h̄q̄ rez de

guttuē suo calici imisit ac fecit sit. Videns h̄c p̄b; gaudio repletus ē maxio: grās agēs deo qui facit mirabilia maḡ solus. Reuſusq; ad abbem dñā ei cō solacōem recitauit: et ut ab eo in mōchū recipetur hūilit̄ sup plicauit. Cui r̄ndit abbs. Nō te h̄c tpe suscipiam: s; volo ut maē tñleas: et p̄ p̄ctō tuo trib; annis in hospitali infirmatib; seruās. Si tūc reuſus fueris: nullā a me repulsam pacieris. Volebat. n. ut p̄ laborē tāti itin eris et p̄icula maioris penā p̄cti deleteret: et paupes infirmosq; p̄pter opera misericōdie sibi int̄ces sores facerz. Fecit ille qd abbs precepit: et post tres annos reuertēs habitū religiōis in ei⁹ domo suscepit. **N**ouiti⁹. Felix p̄ctm: cuius occasiōe tātus p̄ctōr ad tñ peruenit bonum. **M**ōch⁹. Licet mortal noxa in se valde sit mala: aliqñ tam p̄ occasiōem q̄busdā efficitur bona id ē utilis. T̄more vni⁹ p̄cti qñq; homo a m̄l̄tis: p̄mo ab omib; p̄ctis liberat⁹. Dū enī penā imminētē timet: ofitetur et dolet et p̄ penitētiā totum delet. **N**ouiti⁹. Bene h̄c qd dī cis cōcedo: q̄ si vñā deformem maculā in veste mea videro: oc casione illius totā vestem lauo

Monach⁹. Hoc tñ scire de
his q̄ qñq; deus p̄cā dimittit
mōrta: a nō quedā venialia s̄
non dimittit aliq̄ veniale nisi
siml dimittat q̄libet mōrte.

Prouicius. Quō hoc sit nō
intelligo. **M**onach⁹. Que
dā sūt venialia ut ē mīm⁹ affcūs
pntum circa liberos: de q̄b; nō
pnt dolere: nec ea pnt dimittē.
a idcirco eis in pnti nō r̄mittū
tur. S; q̄cqd de venialib; fiat:
hō prudens de mōrlib; caueat
q̄ cū p se possit cadere: nō tam
per se valet resurgere. Quis scit
si deus lapsō dignet̄ porrigere
manū s̄bleuātē hoc est grā; il
luminantem. Quidā; cadūt
ut Judas: a n̄ resurgūt. alij ut
Petrus cadūt: a fortius resur
gūt. Dicā tibi de hīs testionia
verissimā a tñto tibi eē debent gr̄
tiora: q̄nto sunt recēctiora.

Recitauit mibi frater. ca. vi
Bernard⁹ monach⁹ no
ster de q̄dā homie diuītis cuius
dā villico: q̄ satis gr̄uit cecidit
a post lapsū surgere nō voluit
Et ideo forte nō voluit: q̄ non
potuit. Reueā nō potuit: q̄ do
nū contricōnis in corde nō fuit
Nom hōmī Wildebrād⁹ bitās
in villa quadā dyoces. Traie
cten; q̄ dicitur Wolchopn. die
quadā filuā cū alio quodā cō

ciue suo intrauit: quē suadente
dyabolo cum soli eēnt occidit
fuerāt aliqñ int̄ eos inimiciā
s̄ tunc tpis penitus erāt sopite
Reuer so Wildebrando in villā:
int̄rogabāt eū amici occisi vbi
esset. Qui r̄ndit nescio. Expectā
tib⁹ ill die illo et altero: cū nō
rediret: q̄ iam redire non potu
it. suspectū hñtes iā dictū Wil
debrādū ppter antiq̄s inimiciā
as. corā iudice in cām traxerūt
crimēq; homicidij imposuerūt
Quo timide negāte cepit ipsa
facies eū p̄dere a cū instantib⁹
ill iam negare non posset con
fessus ē q̄ hōiem occidisset: sta
tim data sup eū snia. pene rota
li ad iudicatus ē. Cūq; ducere
tur ad mortē sacdos eiusdem
ville noie Bertolph⁹ cū alio
sacerdote q̄ vocabatur Jōhes
germāo fris sup̄dicti Bernar
di: aduocato ville: utpote viz
honestū tr̄xerūt in p̄tē: satis di
ligent̄ eū monētes de ofessioe
atq; contricōe cor̄dis. Et q̄mī
ser hō p se surgere non potuit:
nec manū in se s̄bleuante; sc̄hit
m̄leābiliter r̄ndit. Quid in pos
sent illa p̄desse. Nō ei dānat⁹
fuit Reueā r̄ndit sicut hō indu
ratus a despatus: siml illi q̄ di
cebat. Maior est iniquitas mea
q̄ ut veniam merear. Et ait illi

saēdos. **A**diuro te p p̄zē a f. a
 f. ut infra hos dies. xxx. m̄ appe
 as a sine om̄i piclo vite mee de
 statu tuo me cūfices. **R**nt. **S**i
 m̄ licueit: libēter hoc faciā. **S**ic
 qz rotali pēna plex⁹ de tormen
 to corpis tñsiuit: ad tormētū
 eterne dānacōis. **N**octe qua
 da; infra statutū tēp⁹ **B**ertol
 pho dormiēte i stratu suo: tāt⁹
 eē cēpit cū domū fragor arbo
 rū: tā uolēmēs flatus ventoꝝ ut
 ipsa aialia stupent: a vix suis
 lozis infra claustra stabuli reti
 neri possent. **E**xp̄gefact⁹ **B**er
 tolp⁹ respexit ad ostiū dom⁹
 a ecce ianue q̄i uiuentōꝝ ipul
 se ap̄ienbatur: viditqz. **H**ilde
 brādū i camio ardēte residētē
 sibi qz celerius ap̄inquātē. **T**er
 ritus aut sup̄ mod⁹ se signauit
 a ut staret s̄b inuocacōe dīni
 nois p̄cepit. **E**cce hic suz sicut
 p̄m̄i i m̄qt. **S**ciscitante illo de
 statu suo: rnt. **E**ternalit⁹ dāna
 tus sū: eternisqz incēdijs ap̄t de
 spacoē; maxime deputat⁹. **S**i
 fm tuū ostiū egisse; p̄m̄a; per
 penā tpalē euasisse; et̄na; **N**ō
 em̄ pūit de⁹ bis i m̄dipm. **N**ō
 aut scito: qz si nō fuisse; viū⁹ a
 te adiuātus ne tibi mortu⁹ no
 cerē: malo tuo hūc aduenisse;
Cōfūlo tibi: ut vitam tuā emē
 das ne post hanc vitā; similes;

pēnam recipias. **E**rat aut idē
Bertolp⁹ sacerdos nōme: s̄
 nō re. **N**āvsqz ad illd temp⁹ h̄
 ne ordīne p̄sbyterij celebrauit
Qui cū adhuc m̄se; ampli⁹
 interrogare vellet r̄ndit. **N**ō
 licet i m̄bie diuicius morari: qz
 multi demōes foris ante ostiū
 p̄stolatur reditū meū. **N**oc di
 cto statim ipulsus a expulsus
 cum stridoē a ululatu maximo
 ab eo discessit: trāsiensqz secus
 stabulū animalia sicut prius i
 stupore a cōmōcōem conūtit.
Bertolp⁹ vero timore tā hor
 rende visiōis seclm deseruit: et
 i m̄ domo quada; ordīnis nri q̄
 vocatur. **D**erfethusij r̄ligiōis
 habitū suscepit. **A**bbas loci il
 lius eo qz intellexiss̄ eū virū; eē
 hātū a eloquētem: ut ei ad or
 dīnes licet; accedere satis ap̄d
 dominū papā. **I**nnocētū labo
 rauit: s̄ optinere nō potuit. **A**n
 hoc biennū; sic m̄bi retulit p̄
 or de campo: i manu quā extē
 derat temere ad archā dei: mor
 bo quī antrax dicitur pūitus
 est. **Q**ue cum ei quasi p reme
 dio eo qz morbus serps̄ sit ab
 scideretur m̄bil illi p̄fuit: ymo
 dolori dolor additus morte;
 ei po cius accelerauit. **V**oluit
 eum dominus ut spero pūire
 i m̄ p̄senti: ne pūiret i futuro.

Ecce iste villicus cecidit et non surrexit. Si non cecidisset: neque damnatus fuisset. **N**ouicius. Ex huius pena pendo: quod periculosum sit in mortali manere peccato.

Mochus. Scias non solum esse periculosum: sed et damnosum. periculosum est: quia sicut febris acuta semel ad mortem: ita mortale peccatum ad gehennam. Damnosum autem: quia quicquid interi peccator homini facit totum perdit. Nihil inde eterne mercedis consequitur. **N**ouicius. Quero etiam utrum casus sit ex culpa hominis peccatis vel ex occasione gratie recedentis?

Mochus. Neque homini subtrahitur gratia: nisi prius precedat culpa. alioquin merito refundere peccatum in auctorem gratie debet deus. **N**ouicius. Placeat quod dicis. **M**ochus. Delectat te audire adhuc de alio quodam misero qui propter suam culpam penam in gehenna sibi prepatam vidit atque ab inferis rediens penitere contempsit. **N**ouicius. Etiam Capitulum vii. **M**ochus.

Eo tempore quo magister Johannes Catellus scolasticus: et magister Oliverius Coloniensis scolasticus: crucem contra saracenos predicaret in dyocesi Treverensi sic retulit super dictis Bernardus qui tunc temporis collega fuit eius de Oliverio et coopatore in predicatione

ne. Erat ibi quidam rusticus: si bene memineris. Hodescalbus ope usurarius. Iste cum ceteris non ex devotione ut postea patuit. sed ex circumstantium inopportuna ammonitione: crucem suscepit. Cum dispensatores ex mandato Innocentii ipse pecunia: redemptionis colligeret a senibus pauperibus et infirmis idemque usurarius se pauperem metuens: cuidam dispensatori cum summa quinquaginta talentorum dedit. Alioquin dolo sacerdote circumvenit. Testati sunt postea vicini eius quod dedisse potuisset. xl. marcas: nec tamen ex hoc redisset liberos suos quod ipse pretebat. Deus autem qui falli non potuit: eius fallacie postea terribiliter conclusit. Sedebat miser in tabernis deum provocans: eiusque pergrimis exprobris in hunc modum. Vos stolidi mare transibitis substantiam vestram expenditis. Vitam vestram multis periculis exponetis. Ego vero cum uxore et liberis meis domum residens: propter .v. marcas quibus redemi crucem meam similem vobis habeo mercedem. Sed iustus dominus ut palam ostenderet quantum placeret labor et expense peregrinatum: et quantum eius oculi displiceret dolus ac blasphemia detestaretis: hominem miserrimum tradidit sathanæ ut disceret non blasphemare. Nocte quidam dormiente eo cum

uxore sua in proprio molendino
domini sue contiguo motu qui ro-
te molentis audiuit. **Clamas**
quod puerum dixit ei. **Quis ad-**
misit molendinum? **Vade** vide
quis ibi sit. **Inuit** puer et rediit
minimo enim horrore percussus:
procedere non potuit. **Cui do-**
minus. **Dic:** quis est ibi? **Re-**
spondit. **Tantus** horroz ad
ostium molendini me inuasit
ut compelleret redire. **Et ille.**
Eciam si dyabolus ibi sit. ego
vadam et videbo. **Iniecit** quoque to-
ga scapulis eo quod nudus esset:
ad molendinum venit. ostium
aperuit introspectit: in quo horre-
dam visionem vidit. **Stabant**
ibi duo equi nigerrimi et vir qui-
dam deformis eiusdem colo-
ris iuxta equos. **Qui** dicebat
ad rusticum. **Festina** ascende
equum istum: quia propter te
adductus est. **Expalluit** ille et
contremuit. quia iubentis vo-
cem minus libenter audiuit.
Cumque ad talem obedienciam
imparatus esset. iterato clamat
dyabolus. **Quid** tardas? **Pro-**
ijce vestem et veni. **Erat** autem
crux quam susceperat: eideque vesti as-
suta. **Quid** pluras? **Virtute** dy-
abolice vocis per despicioneque in cor-
de suo sentiens. et iam resistere non
valens. vestem reiecit in mole-

minum itrauit equum per modum pabo-
li ascendit. **Ascendit** et dyabo-
lus equum alterum. et sub multa ce-
leitute simul deducti sunt ad di-
uersa loca penarum. **In** quibus homo
miser prem et merem miserabili-
ter vidit. alios plurimos quos de-
functos ignorauit. **Vidit** ibi
etiam quendam honestum mili-
tem nuper mortuum. **Helya** no-
ne de Riminge burgrauum in ca-
stro. **Durst** vacce fureti infide-
tem aduerso corpore. ita ut dor-
sum haberet ad cornua vacce.
Que hunc illucque discurrebat.
et crebris ictibus dorsum mili-
tis cruentabat. **Cui** cum usufrari-
us diceret. **domine** quare sustinetis ta-
taque penas? **Rndit** **Vacca** ista ra-
pui sine mea cuiusdam vidue et
io sine mea oportet me ab illa
penam hanc sustinere. **Osten-**
sa est ei in eisdem locis ignea
sedes in qua nulla potuit esse que-
res sed sessio penalis et pena in-
terminabilis. **Dictum**que est ei.
Modo reuerteris in domum tu-
am: post tres autem dies exu-
to corpore reuerteris in locum tu-
um et mercedem tuam accipies
in sede ista. **Mox** a demone re-
ductus et in molendino depo-
situs. pene exanimis relictus est.
Inuentus ibi ab uxore et fami-
lia atque in lectum deportatus.

cū requirēt vbi eēt vel vnde veniret rēdit. Ad loca infernalīa ductus fuit a hęc atq; hęc ibide; vidi. Ostendit mibi in eisdem locis ductor me; sedē vnā. Dixit q; in foret prepaata: atq; p; tres dies receptur; eēm mercedem meā in ea. Vocatus ē s; celeritate sacerdos rogatus ab vxore: vt pusillanimē cōfortaret. despatum eriger; et ad ea q; sunt salutis hortaret. Quē cū sacerdos monēt ut contritiōne haber; de pētis suis: et ut purā faceret confessiōe; dicēs. neminem debere de dei mīa despare. rēdit. Quid p;fuit verba ista? Nō possum oteri sup;fluū iudicio cōfiteri. Qd de me dispositū est: nec ē est impleri. Sedes mea pata ē: post terciū die; illuc vēiā. et s; in qd gessi: ea recipiā. Sicq; sine contritiōe. sine confessione. sine viatico et sacramētōne: tercō die defūct; in inferno sepultus ē. Sacerdos v; cū ecclīasticā ei negar; sepultura; ab vxore ei; corruptus in cimiterio sepultus ē. Propt; qd postea in synodo Traiectensi accusatus: pena nescō q; mulctat; ē. Vix sunt tres anni elapsi: ex q; ista contigerūt. Ecce iste sic supior cecidit: et minime surrexit. **R**ouicius Vid; mibi aliqd

brē signacōis: q; in vacca in q;etā penā suam miles recepit. vsurari; v;ro in sedē: q; signū ē quietis et stabilitatis. **M**ochus. De; s; in qualitate et modū p;cti ipm punit p;ctm. Miles iste q; vacca rapuit: in vacca p;ctm luit hoc de q;litate vacca ppter pascua p diuersa praeta discurret et assidua p;fessione recrescencia gramina depascit. Vacca ipsa sua inq;etudie et depastione nobiles et aduocatos temporis nri designat. q; domos et agros s;bditor; hospitando depascūt: et p assiduas exactōnes quas in illos faciūt in s;ba recrescere non sinūt. Isti p;domibus in pēis silabūtur et sic mō alios agitant. ita ipi cū p;dcō milite exagitabūtur. hęc de mōdca sint. **V**surarius v;ro q; domi q;ete residēs pecuniā suā ad vsurā dedit: in inferno sedē igneam recepit. Vn aut eadē sedes ignea fuit: q; sicut ignis stipulā ita vsura paupm deuorat s;bstāciā. **R**ouici;. **C**a. viij. **V**idetur in vsura p;ctm eē multū graue: et ad emendandū difficile. **M**ochus. Iuste moueris. Nō ē aliqd peccatū: n; qnq; q;escat. **V**suravō nunq; a p;cto cessat. Dormiēte dñō sup ipa nō dormit: s; sepe

crescit et ascendit. Difficilis ē ad emendandū: q̄ deus nō dimittit reatū: nisi restituat ablatū: **Fornicator. adult. homicida. pūrus. blasphem⁹: mox ut de pētis suis cōterūtur: indulgentiā a deo consequūtur. Vfurarius vero licet de pētis suis doleat tñ q̄ diu vfurā tenet cur possit restituere nil osequit̄ indulgentie.** **Quinti⁹.** Quid si iā vfurā osumpsit. vel libris distribuit: nil habens p̄ter possessiōes iustas? **Mocho⁹.** Illas tene tur vendere: et rapinā redde re. **Quinti⁹.** Quia ep̄i qui sūt eccl̄iaz p̄lati et spectatores vsuārijs coicāt: et ad sepulturā xp̄i anā recipiūt: idcirco multi sūt hodie. **Mocho⁹.** Si solūmō vicia sibi cōmissorū dissimularet: et nō eis similia facerēt tolerabile eēt. Quidā ep̄oz tā gr̄ues in plebē sibi s̄biectā hodie faciūt exactiōes: sicut p̄sone seculares. Isti sūt sicut male male valde. valde timendum est talibus: ne sibi cathedras p̄paret. iuxta sedē vsurarij ī inferno q̄ vsura et exactiōes violente nil aliud sunt q̄ rapine. **Proicius.** Quomō valere possent membr̄: vbi tam infirma sunt capita? **Monachus.** Oca sione huius sedis recordor: cu

iustā pabre a quodā ep̄isco po dicte.

Capitulum. ix.

In Wormacia antepaucos annos quidā ep̄us fuit nomine Lupold⁹: solo quidē nomine ep̄us. ope autem tyrānus. hic cū esset vāissim⁹ m̄bil ī se habens pietatis. nil religiositatis dicebat ei quodā tēpe german⁹ suus vir nobil⁹ domine ep̄iscope multū scandalisatis nos laycos vestro exemplo. **Antiqu⁹.** eētis ep̄us: aliq̄ d̄ deū tiebatis mō nil p̄sus de illo ciatis Cui illerndit. **Frater** duo vicini erāt: ex quibz vn⁹ exemplo alteri⁹ peccauit. Mortui sunt ambo et deducti ī infernū. Cui eēt ī tormentis vn⁹ alteri dicebat. **Ve tibi:** q̄ tuo exēplo puocatus ad pētm merui hunc locū **Cui** alter: bone vicine si placet tibi amplius sedes mea: trade mibi illam et ego dabo tibi meam. **Sic** dico vobis frater qñ venerimus ad inferos. si videbitur vobis sedes mea honorabilior: ascendite eam et recipiam vestram **Rndit** ille. **Mala** consolacō hxc. **Iste** Lupoldus ita dyabolicus erat: ut tpe scismatis qd̄ eāt īt̄ duos r̄ges Otto nē. s. et Philippū: cum sibi vsurpasse ep̄atū Magūtineñ. ei⁹ de

Philippi auctoritate et multis i-
teret bell: nō parceret eccl̃is nō
cymiterijs. Et cū milites sui ei
diceret dñe nō licet nob spolia
re cymitia: rñdit. Si ossa mor-
tuor tollitis: tūc p̃mū cymite-
ria spoliatis. Qui cū esset p̃uat⁹
ab officio et bñficio ab Innoce-
cio papa. p̃t̃ inuasiōe; iā dñi
ep̃atus: auxilio Philippi fret⁹:
collocō exercitū p̃fect⁹ est i p̃tali
am ip̃m papā de bellare. Quē
eciā i diūb locis: qđ dictu horri-
bile ē: ardētib; candel excoica-
uit. Postea vero modū imp̃a-
tois Ottom̃is: officio et bñficio
restitutus ē. Vir iste sepe a val-
de ut iā dñm est cecidit: nescio
vtr̃ surrexit in fine p̃ otriciōe;
N̄ scio q̃ legacō i q̃ h̄oie; de po-
fuit m̄te dissencōis semiarū
fuit. **Mouici⁹.** Sepe quos
dāuidi cadere et per p̃m̄as; r̄ fur-
gere. h̄ q̃ qđā forci⁹ resurgāt:
p̃bai m̄ vellem exēpl. **Mō-**
chus.

Ca. r.

Hic n̄ mō vicehm⁹ ē sc̃s
plus vel min⁹ eo tempore
quod ad ordīe; v̄m̄: q̃ fuit ab
incañione dñi. M. cc. vno m̄-
nus. in quo tale quid a viris r̄-
ligiof et lr̄atis ut sunt abbes et
scolastici otigisse parisi⁹ v̄aci-
ter intellexi. Erat ibi iuuenis q̃
dā in studio. q̃ suggerēte hūa-

in generis inimico talia q̃dam
p̃ctā om̄seāt q̃ obstāte erube-
scētia. nulli hominū ofitei potu-
it. Cogitās tñ q̃ mal⁹ prepata
fūt tormēta gehēne: et que bo-
nis ascondita sunt gaudia per-
hennis vite: timens etiā q̃ tidie
iuditiū dei sup se. intus torq̃ba-
tur morsu conscie: et foris tabe-
scebat in corpe. Quid plac. **Tā-**
dem miserāte deo timor ille ser-
uū v̄recūdiā; viciit. que sic se-
ta filiū caritatē inducere consue-
uit. Veniēs ad sc̃m Victorem
p̃ore v̄cauit. q̃ confitēdi gr̃a
v̄m̄sh̄ indicauit. Ille patius ad
tale officiū sicut ōnes sunt fra-
tres eiusdē mōsterij statim v̄nit
in loco ad hoc deputato sedit:
p̃missaq; exhortacōne iuuenē;
ofiteri volentē expectauit. **Mi-**
ra res. Tantā hora ead̃ p̃ius do-
min⁹: cui⁹ natā bonitas ē. cui⁹
voluntas p̃tās est. cui⁹ opus
m̄ia ē: cordi eius otulit contri-
ciōem: ut quociēs ofessionem
incipet. tociens singultib; int̄-
cepta v̄x deficer; . In oculis lac-
me. suspiria i p̃ctore. singult⁹
erāt in gutture. **Hec** ut vidit p̃-
or dicebat scolari. **Vade** scribe
p̃ctā tua in cedula: et defer ad
me. Placuit ofiliū iuuenē abijt
scripsit. die alterā redijt. et si cō-
fiteri poss; itēz tētans: ut p̃us

defecit. Et cū nil p̄ficere; cedulā
p̄ori porrexit. legit p̄ior: et ob
stupuit. Dixitq; iuueni. Nō suf
ficio tibi solus dare cōsiliū. Vis
ut ostenda; abbatē. Et licētia
uit ei. venit p̄ior ad abbatem
et porrexit cedulā legendā: res
ei p̄ ordinē exponēs. Quid dem
de gestū sit audiāt peccatores et
cōsolētur desperati et recreentur.
Mox n. ut abbas cartulā ad
legendū apuit. Totā eius oti
nentiā deletam inuenit. Imple
tum estq; in eo: qd̄ dōmīn⁹ per
P̄saia dicit. Deleui ut nubē uig
tatem tuam: et ut nebulam pec
cata tua. Et ait abbas p̄iori.
Quid legā i cedula ista? Rēbil
in ea scriptū ē. Nec ut p̄ior au
diuit: cedulā siml̄ cum abbate
respexit: dixitq; ad illum. Sci
at p̄ certo p̄mitas v̄rā supradī
ctū iuuenē; in hac cedula scrip
sisse peccata sua: et cū a me fuiss
sent lecta. vobis etiā donauit le
gēda. S; ut video m̄sericors
deus: qui maximā iuuenis otri
cōnem attendit culpā iam suf
ficient̄ punitā iuste deleuit. De
letio siquidē; totū scriptū. abo
licioem signat totū delictū. Et
aduocātes scolares; oñderūt ce
dulam dicentes eius p̄tā dīmī
tus eē deleta. Quā cum p̄speris
set et ex signis bene cognouiss;

in t̄ntu; cor eius ex magnitudi
ne gaudiū ē dilatatum: in quā
tum prius ex magnitudine tri
stitie fuerat angustiatū. Et nē
lā ei inuigētes satisfactōes mo
nuerūt: q̄tinus deo de p̄ceptis
beneficijs grās ageret: atq; de
cetero caucius uiueret. Ecce iu
uenis iste ut satis videtur ante
ruinā imp̄fectus fuit: cecidit: et
p̄fectus surrexit. ¶ **Rouici⁹.** In
quo fuit p̄fectus? ¶ **Mōch⁹.**
In caritate. ¶ **Rouici⁹.** Que
p̄fctio est caritatis? ¶ **Mōch⁹.**
R̄n mēs nō ē sibi oīcia alicui⁹
p̄cti mortal. siue v̄cial: liba nō
solū a culpa: s; etiā a pena. Et
puto si sepe deus cleic⁹ decessis
set i tali statu m̄ime se h̄ss; p̄az
purgatoriā. q̄ p̄fctā caritas cō
fuit plūbū: et stipulā. culpā: et
p̄az. Nec ē op̄mō m̄l̄ toz. Alij
dicūt etiā viros p̄fctissios secu;
tralxere fenū et stipulam. ¶ **Ro
uici⁹.** Miror q̄re nō fuerit pec
cata ei⁹ deleta: anq̄ p̄ori eēnt
oīsa. ¶ **Mōch⁹.** Ne supflua
videretur oīfessio: sine cuius de
siderio nulla fit remissio. Ipsa
etiā cōfessio ap̄ter erubescen
tiā. maxima p̄s est satisfcōnis.
Nā in p̄mo. p̄triciōis p̄ucto di
missa fueāt ei culpa deinde otri
cione inardescēte et cōfessio
ne accedente deleta est et pena.

Nouici? Nō miror min⁹ cō
triciōem hui⁹ hominis q̄ Ma
rie: cui tñ lacrimati a mīl dicēti
vce saluatoris dcm ē. Dimissa
sunt ei pctā m. q. d. m. **M**ō
chus. Ex quo moniciōem fecisti
Maie magdalene: dicā tibi de
mīra otriciōe cuiusdā mulieris
luxuriose: in q̄ nris tpib; xpūs
nō minora oñdit grē sue mira
cula: q̄ oli in Maria. **C**a. xi
N diuersi locis a diuersi perso
nis hoc qd̄ dictur? sum audiui
An hoc qd̄ rēntiū eod̄ sibi me
mīn āno quō defūctus est. In
nocēcius papa. mulier qd̄dam
igne libidinis succēsa p̄prium
adamauit filiū: de quo cōcepit
a p̄perit filiū alterū. Terrore
tā nepharie cōmixtiōis p̄cussa
quolib; momēto timens se tra
di sathāe: vel morte sbitanea
interire deo mīserāte de satisfcō
ne anxīari cepit. Prebīto pri⁹
consilio sac̄dotis sui. infantulū
secū tollens: ita enī mībi dictuz
fuisse puto: Romā venit. a cuz
multa ip̄ortūitate dñi Inno cē
cij pape. ocul se īgessit. cuz tā
tis lacrimis a clamorib; cūctis
audientibus faciēs confessiō;
ut ōnes verter; ī stuporē. Be
stauit ī brachijs ifantē: omīs
si facinoiste fē. Vidēs dñs pa
pā ī muliē tantā cōtriciōem: a

q̄p̄spitēs mīa motus sup eā
sic prudēs medic⁹ volēs infir
mā plene a cito sanāe. medici
nā ecīā contriciōe p̄baē p̄cepit.
Vt ī tali veste ibi apparer; ī
q̄li uenerat ad filiū cū peccaret
Illa confusiōem eternā tēpali
anteponēs mox exiuit: vestes
posuit. ī camisia rediit a q̄ p̄a
tissima foret ad ōnem satisfcō
nem ī tali obediā satis oñdēs.
Cōsiderās vir lātissimus talī
obedie. talī verecūdie. talī p̄mī
tentie. nullius pcti penā; posse
r̄sistere. corā ōmb; dixit ad mu
liēm Dimissum ē pctm̄ tuū. va
de ī pace. Et mīl āplius īmūxit
ei. Audiuit hoc qd̄dam ex cardī
nalib; . a cū phariseo cōñ p̄paz
murmurās. iudiciū ei⁹ rēphēn
dit dicēs. ad tātam culpā tam
breuem p̄niā; min⁹ sufficientē
Cui ille r̄ndit. Si ego īiuste
egī. cū muliere ista. a īsuffitēs
est eius corā deo p̄niā. ptātem
hēat dyabol⁹ īngrediendī cor
p⁹ meū a corā; ōmb; me vexet.
Si vero tu īiuste me rēphēn
dis filiē tibi fiat. Statū dyabo
lus cardīnalem eūde; vxare ce
pit: p̄ cuius vxaciōem p̄fecta;
mulieris p̄niām deus palā oñ
dit. Tandē oīm orōne purga
tus cardīnal didicit ī sua vx
aciōe. dīme mīsericordiē de cet̄o

nō oblatrare. **E**cce mulier ista
 sic sup̄ d̄c̄us clericus infirma ce-
 cidit ⁊ samissia surrexit. **N**o-
 uici⁹. Maḡ dei clemētia: q̄ tā
 magnū p̄ctm̄ cui p̄m̄a debetur
 xv. ānoꝝ: tā breuis del; contri-
 cio. **M**ōchus. Del; p̄ctā m̄l-
 to maiora. **N**ouiti⁹. Que
 sunt illas. **M**ōch⁹. Volatria
 h̄res abnegacō creatoris. **I**sta
 sunt ex infamia dyabolica p̄ctā
 vero carnalia ex infirmitate hu-
 mana. **N**ā ad mitigandā irā:
 d̄m̄am in omendacōe defūcto-
 rū d̄r: licet tibi p̄ccauerit nō ta-
 mē te negauit. **N**ouiti⁹. Ro-
 go si nosti aliquē qui deum ab-
 negando cecidit: ⁊ per contri-
 cōnem surrexit: exempli causa
 manifestes. **M**ōchus

Capitulum. xii.

Intra hoc quinquēniū: iuxta flo-
 reffia cenobiū ordinis p̄mon-
 stratens in dyocesi Leodiensi
 adolescēs q̄dā nobil̄ hitauit:
 cui pat̄ moriēs utpote vir m̄g-
 nus ⁊ potens multas diuitias
 reliquit. factus miles idē iuue-
 nis ut gloriā sibi cōquirēt tem-
 pale: in breui ad magnā dedu-
 ctus est paupertatē. **C**ausa. n.
 laudis hūane torneamētis to-
 tus deditus erat. hystrionibus
 larga manu sua tribuebat. **E**t
 q̄ ad tales effusioēs r̄deditus

ānu min⁹ sufficiebāt: bēdita-
 tē pat̄ nā vendere cōpellebatur.
Erat autē in p̄mo manēs mi-
 les quidā diues ⁊ h̄estus: mi-
 nisterial̄ tam. **H**uic iuuenis iā
 dict⁹ alodia siue feuda sua p-
 tim vendebat. p̄t̄ in vadimōio
 exp̄ebat. **E**t cū iā nō haberet
 q̄d venderet vel exponēt cogita-
 bat exulare. tolerabilius iudi-
 cans inter extraneos mendica-
 re. q̄ iter notos ⁊ affines ege-
 statis confusiōnē sustinere ha-
 bebat autē villicū hōiem qui
 dem malignum. nomine nō re-
 xp̄ianum. ⁊ demonum ministe-
 rio totum mancipatū. **V**idens
 hic dominū suum tristem ⁊ tri-
 sticie nō ignorās causam. dice-
 bat ei. domine vultis diues fie-
 ri. **R**ndit. **L**ibent⁹ diues fierē:
 dūmō ip̄e diuicie eē possent cū
 deo. **E**t villic⁹. **N**olite t̄ere. **S**e-
 q̄m̄m̄ t̄m̄ me. ⁊ bñ erit vobis.
Stati secutus ē miser tanq̄ b-
 pentis v̄cē. **E**ua. q̄i sibilū auu-
 pis auricula in laqueū dyabolī
 celerius deponēdus. **E**t duxit
 eum in ipsa nocte per q̄dā
 nemus in locum palustre. ⁊ ce-
 pit quasi cū aliquo habere ser-
 monē. **C**ū iuuenis. **C**ū quo lo-
 q̄ris. **R**ndit domino suo villi-
 cus ille iniquitatis. **T**acete t̄m̄
 vs. nec sit vobis cura cū q̄ loq̄r

Cūq; scdo loquētur iuuenis
iterato sciscitare ē rēdit. **Cum**
dyabolo. **Et** cepit iuuenis nimis
horre. **Quē** nō concutēt hor
roz tali loco. i tli hora a de tali
fm oē. Dicebatq; villicus dya
bolo. **Dñe** ecce viz hūc nobilē
dñm meum adduxi grē vestre
maiestati vestre supplicans. ut
vestro auxilio pstims hōribus
atq; diuicijs restitui mereat.
Ad quē dyabolus. **Si** m volu
erit ēē deuotus ac fidel: dab ei
diuicias magnas: insup addā
gloriā a hōres quales nō hūc
rūt prēs eius. **Rñt** villicus libe
ter vobis obsequio fus erit a fi
del: si talia fuerit cōsecutus. **Et**
ille. **Si** voluerit ista a me ose
q abrenūciāe d; i istā altissimo
Qd cū iuuenis rediret a facere
rēnuēt. dicebat ei hō ille p dīcō
nis **Quid** tētis vbulū vnū. **Dī**
cite: abrenūcio. **Tādē** miser Ju
uenis a villico p suafus creato
rē suū ore negauit: manu ex fa
stucavit: dyabolo hōmūz faci
ens. **Hoc** scelere ppetrato. dya
bolus adiecit. **Adhuc** opus i
pfectū est. **Eciā** abrenūciare d;
matri altissimi **Illa** ē. n. q maxi
mū nob infert damnū. **Quos**
filius p iusticiā; ab hñcit: mater
q; nimis misericors ē ad indul
gentiā reducit. **Sibulauit** ite

rū serpens in aure adolescentis
ut dñō suo in hoc obediret: ut
sicut filiū ita eciā a mtrē; abne
gar. **Ad** qd verbū; iuuenis ni
mis expauit: turbatusq; sup
modū. **Rñt**. **Hoc** nunq; fatia;
Quare inq; fecistis qd mai?
ē. **Facite** nūc qd min? est. **Ma**
ior est creator q; creatura. **Et** il
le. **Nunq;** eā negabo. **Eciā** si me
oportuerit hostiā mendicare
p omīs dies vite mee. **Et** nō ac
q; euit. **Sicq;** infecto negotio a
bo reuerfi sunt: nihil q dem hō
ris cōsecuti: sed maximo peccati
pondere grauati. villicus suade
do. **Iuuenis** cōfetiendo. **Pergē**
tes vero siml venerūt ad quā
dā eccliam: cuius ianuā cāpanai
us exiēs reliqueat semiclausā.
Mox iuuenis de filiēs de equo
cōmisit cū villico dicens. **Expe**
cta me hic: donec reuertar ad
te. **Et** intns eccliam añ ortū au
rore pstrauit se añ altae: a ex i
timo corde ipsam mtrē mie ce
pit inuocare. **Erat** aut sup idē;
altae ymago ipius virginis a
matris puer. **Ihesum** in sinu te
nēs. **Et** ecce meitis ipius pcla
rissime stelle mais: ver? lucifer
oziri cepit i corde se p dīcti ado
lescētis. **Tantā** ei dñs p p hō
rē matris quā n negauerit cō
triciōem donare dignatus est:

ut p fletu rugiret et p planctu
mimis clamorib; eccliam repleret
Eadē hora sup dict⁹ miles qui
ōmnia eius bona habebat: dīmo
ut credit nūtu ad eandē ecclia;
diuertit. et cū videret apertam
putās ibi dīma celebrari: maxi
me ppter clamores intrinsecus
solus intrauit. Inueniēs q; corā
altari inuenē sibi bene notū la
crimātem: et putās q; suā solū
modo deflēt calamitate; retro
quāda; colūnam secessit: rei eri
tum expectans. Cū q; terribilē
illa; maiestātē quā negauerat
nominare vel inuocare nō aude
ret: s; tū pīssimā eius genitri
cē lacriof vob; pulsaret vtro
q; audiēte p os ymaginis sue
brata et singula is xpianorū ad
uocata filio loq̄batur i hec ver
ba dulcissimē fili miserē hūc hōi
Puer vero mri nūc rēdit: faciē
ab ea autēns. Cū q; itez roga
ret: hominē seductum asserēs.
matri dōsum vertit dicēs. **N**ō
iste negauit me qd ei faciam.
Post hec verba ymago surrex
it: puez sup altare posuit: eius
q; pedib; se pna pstrauit. **E**t
ait. **R**ogo fili ut ppter me dimitt
tas ei pētū b⁹. **M**ox ifans ma
trem eleuās: rēdit illi. **M**ater
nunq̄ tibi aliqd negare potui
ecce ppter te totum dimitto. **P**ri

us dimiserat culpā ppter cō
tritiōnē: deinde penā; peccati p
ter matris intercessiōe; **P**ro
uici⁹. **Q**uare tam durus tam
dilecte matri fuit? **M**och⁹
Ut inueni ostender; qntū; i se
precess; et ut p dolorē cordis a
plius in se pētū ipm pūmret.
Surgens autē inueniēs exiuit
de ecclia: tristis quidē de culpa;
h; plaris de indulgentia. **E**xi
uit post cū sepe dicit⁹ miles late
ter: et quasi rem ignorar; que
fuit. qre tam humidos et tam
tūdos oculos haberet. **R**espō
dit de vento est. **E**t ille. **D**omie
nō me latet causa tristitie vīe
habeo. n. vnicam filiā: si vultis
illā ducere in vxorē; oīa vestrā
vobis eū; illa restituiam: in sup
et diuiciarū mearū heredes vos
constituā. **A**d hoc inueniēs let⁹
effectus. **R**espondit. **S**i hoc fa
cere dignaremini plimū mibi
placēt. **R**eūsus miles ad vxorē
suā rem ei p ordinem retulit cō
sensit illa: nūpcie celebrantur.
inueni s; b noīe dotis oīa sua r
stituūt. **A**dhuc ut puto viuūt
viuūt et socerū p⁹ qz mortē eo
rū hēditas ad ipm reuertetur
Prouici⁹. **Q**uā inueniēs iste re
grari tenet b tēvgim q; p ipsā
meruit remissiōe; pētōz in sup
et cōsolacōem tēgalū; bonorū.

Monachus. Verbis quia
ipsa intercedente dominus cordi eius
infudit contritionem: per quam peccati
meruit remissio. **P**ena etiam
peccati ipsa intercedente: iuvene au-
diente: dimissa est. **E**cce homo iste
gravissime cecidit: sed ceteris de
quibus super praedictum est celeriter surrex-
it. **C**ecidit in tepesta nocte: sur-
rexit in mane. **N**ovicius. Quid
tibi videtur de hijs qui in fine conte-
runtur? **M**onachus. Audi de
hoc non mea: sed beati Augustini sen-
tentia. Ait enim sic. **C**a. xiiij.

Si quis positus in ultima neci-
tate voluerit accipere penam
et accipit et mox reconciliatur et
hinc vadit fateor vobis non illi
negamus quod petit: sed non presumimus
quod bene hinc exiit. **S**i securus hic
exierit: ego nescio. Penam dare
possumus: securitatem vero non.
Numquid dico damnabitur? **S**ed
nec dico liberabitur. **V**is ergo a
dubio liberari: age penam dum
sanus es. **S**i sic agis dico tibi:
quod securus es. quod penam egisti.
quoniam peccata potuisti. **S**i vis age
re penam: quoniam iam peccata non potes
peccata dimiserunt te: non tu illa. **I**tem
dueres sunt: aut ignoscatur tibi
a non ignoscatur. **R**ed horum tibi
sit futurum: nescio. **E**rgo tene cor-
tu et dimitte incertum.

Capitulum. xiiij.

Dilecte tibi quidam paucos
anos contigit in domo nostra
Conversus quidam Hericus nomi-
ne: homo senex et bene ingressus
per omnes confessorum: peccatum quod dicitur
dimiserat: quod nunquam abbi neque
priori neque alicui confessus fuerat.
Sepius tamen solitus erat confiteri
et videbatur nobis omnibus: quod vir sa-
ctus esset et multum religiosus. **C**um
iam in extremis laboraret: idem pec-
catum domino danieli tunc priori nostro
confessus est. **E**t sic nobis postea re-
tulit ut nos cautos redderet: tam
grave erat peccatum quod omni damnatus
fuisset si tacuisset. **N**ovicius.
Quid sentis de saluatione horum
hominum? **M**onachus. **S**icut
Augustinum lego scripsisse. **S**i con-
tricio eius fuerit in caritate: sal-
vatus est. si autem damnatus. **Q**ui
sero penitus: oportet: non solum time-
re iudicem sed diligere. **N**ovicius.
Meruit ergo vigilando. ie-
iunando. laborando. obediendo ali-
isque operibus iusticie: quod dicitur in illo
mortalis fuit? **M**onachus. **N**eque
quod: quod opera extra caritatem facta
mortua sunt: et nunquam reviviscunt.
Ve ergo illi qui quotidie in dei
servicio mortificantur: et nihil inde
mercedis in vita eterna consequun-
tur. **M**ulti ista ignorant de fina-
li penam plurimum presumptes: ne-
scientes penam quam in fine agitur ut

supradictum est tam incertum esse
Dicam tibi tam exempla de du-
obus: ex quibus unus in fine si-
citur alter vera egit penitentiam.

Capitulum. xv

Prius in ecclesia sancte
dei genitricis Marie Ca-
nonicus nup obijt: qui multa
bonis stipendia delicatissime vixe-
rat. Et quod ex deliciis maxime ex
hijs que ad gulam pertinet libido
nascitur: nata nutritur: et quo-
tidianis eius incitamentis aug-
mentatur. Idem iuuenis valde tunc
carnis sue maculavit et tunc
illo quod alijs suis peccatis ira dei in
se provocavit. Tandem per infirmita-
tem tactus timore mortis con-
fessionem fecit peccata deflevit et
emendationem promissit: viaticum
accepit munus est hominem de-
posuit. Cuius corpus utpote vi-
ri nobile divinisque: cuius magna
populi secularis glorie tumula-
tus est. Et erat in illa die tanta se-
renitas ut ipse aer eius obsequii
is famulari videretur. dixeruntque
homines admirantes. Multa boni
prestitit deus homini isti: nihil ei defu-
it horum que homo christianus ha-
bere debuit: dominicis sacramentis
munitus est: aer in eius morte sere-
nat: cum magis gloria sepultus
est. Sed homo videt in facie dei
autem itruetur cor. Post paucos

dies cuiusdam sibi valde familiari
appens dicebat. se esse damnatum
Cumque miraretur ille et expaue-
sceret. penitentiam eius et confessi-
onem. sacra etiam communioem et i-
unctionem omecorans respondit de-
functus. unum bonum mihi defuit
sine quo nullum horum quod enuata
sunt mihi potest potuit. Quid est
illud inquit? Respondit mortuus. Ve-
ra contritio. licet. non deo promiseri
consilio confessoris mei continen-
ciam. siue alia quam salutis sunt. tunc
dicebat in conscientia. quod si convalu-
eris observare non poteris. Et
quod cor magis declinabat ad trans-
gressioem quam ad voti observaci-
onem nullius peccati meriti remissio-
nem. Deinde requirit fixum propositum pe-
nitendi. Ecce hominis huius pe-
nitentia sera fuit et ficta. nec ta-
men fuisse sera si fuisse vera. **N**o-
uitus. **N**on mirabor amodo pe-
nitentiam seram vix esse veram. **M**o-
nachus. Plures sunt in seculo
quos ego bene novi qui tempe
infirmitatis cum timerent mori.
se inter manus abbatis reddide-
runt. et cum convalescerent trans-
gressores voti facti sunt. **Ca. xvi.**
Non propter hoc apud Be-
nignam vicum dyocesis colonien-
sis vagus clericus quidam. Nico-
laus nomine: quem vocat archi-
portam in acutis graviter laboravit

et cum mori timeret tam pro seipsum
quam pro canonico seius de ecclesie: ut
in ordine suscipere apud abba-
tem nostrum obtinuit. Quid plura?
Cum multa ut nobis videbatur
contritione tunicam induit: quam fa-
cta crisi celeriter exiit. et cum quidam
irritatione periculis aufugit. **N**o-
ticius. Multi sunt peccatores qui
contritione; hunc non possunt: et de ipso
dolent. Quid ergo sciendum est
de tali dolore? **M**oebus. Talis
dolor meritorius non est. quia sine
caritate. prepat tamen aliquam viam
caritati. caritas et peccandi volun-
tas simul inesse non possunt. Quid de
tali dolore scimus Bernardus se-
serit: verbum et exemplo illius doce-
beris.

Cap. xvii.

Retulit in fratrem Bodefridus
moebus noster quodam scola-
sticus sancti Andree in Colonia. cu-
ius in superiori distinctio in. ca. me-
tionem feci: tale quid contigisse
in civitate Remensi. Eo inquit te-
pore quo Remis fui in studio
cum domino Philippo postea Colo-
niensi archiepiscopo. cuius magister et
pedagogus erat. contigit ibidem
militem quandam infirmi usque ad
mortem. Instinctu dyaboli idem
miles si bene meminimus habebat auum
cuius filiam concubinam. cui tanto con-
glutatus fuerat amore. ut non
amplius neque excoicatione neque

aliqua verecundia humana possit vel-
let ab ea separari. Timore autem
mortis vocavit sacerdotem satis
puram et cum lacrimis de omnibus su-
is peccatis illi faciens confessionem.
Quem cum sacerdos moneret ut tam
illicitam abstinere; commixtionem: ip-
se sacrosanctam cognatam suam. Respon-
dit. Domine non possum. Et ille. Si
in tali voluntate mortuus fueris
gaudio celestis vite privaberis
et eterna tormentata te suscipient.
Militem in sua obstinacia perseve-
rante recessit sacerdos cum corpore
domini. quod secum detulerat ad coicam
domini infirmum. **N**utu domino extra
domum sacerdoti occurrit sanctus
Bernardus abbas Clareuallis.
Quem cum interrogasset quare infir-
mum non coicasset: eamque quam nota
erat omnibus intellexisset. ait sacer-
doti. Revertere mecum ad infirmum
Reverhi sunt autem. Cum sanctus vir
militi iam morituro quam salutis erat
suaderet et ille propter istam solam re-
iam dictam omnibus obedire; sponte
novissime subiecit. Nunquid non
doles quod non potes hunc voluntatem
recedendi ab illa? Respondit. Domine
valde doleo me de hoc non posse
dolere. Audito hoc verbo abbas
mox dixit sacerdoti ut corpus do-
mini daret infirmo. Mira res.
Statim ut salvator intrauit. facta
est salus illi domini. Ab illa enim

hōrā tam pfecte mutata ē volū-
tas eius puerla: ut āplius odi-
ri quā illicite amauerat: ita ut
scō viro cui; multis lacrimis di-
cēt. **B**rās deo qui me liberauit
qz mō libenti⁹ videre; bufones
q̄ illā. **S**ic qz in bona cōfessio-
ne ⁊ pfecta cōtriciōe migravit
ad dñm. **N**otitius. **M**iroz
vtr̄ contriciōem illā meruit p
dicto dolore: siue dñici corpis
pticipacōe. **M**ōch⁹. **X**p̄c
in suo sacramento ad iudiciū; in-
trat: nisi grā eius pcedat. **P**uto
enī ppter oraciones viri sancti
grām xp̄i abissum cordis eius
illuminasse. dolore sterile; fecū
dasse. ne et vir bt̄us iudicaret
de p̄sumpcōe. ⁊ morientis p̄a
crescer; in sua damnacōe. **E**cce
hōmīs hui⁹ contriciō siue p̄mā
multū fuit sc̄a ⁊ pene morti cō-
tigua: vā tñ teste sancto abbe
p cui⁹ meritū illā; creditur ha-
buisse. **N**ouici⁹. **R**euera iu-
stoz p̄ntia morientib; multū;
ē nccāria. **M**ōch⁹. **D**oc s̄a-
ctus **B**regori⁹ māifestat in q̄
dam **O**mel. loquēs de quodā
puerso iuvene. qui se deuoran-
dū draconī clamabat. quē fr̄m
circūstantiū orō fugauit ⁊ con-
triciōis grām infirmo optinuit
Audi adhuc de quodam viro
seculari: cui⁹ cōtriciō final t̄a vā

p̄mō tā verissīa fuit ut p eā; nō
solū meretur remissioe; p̄ctōz
p̄mō etiā gloriā miraculorū.

Capitulum. xviij.

Ante hoc triēmū defunctus
est **Philippus** comes na-
murcens vir potēs ⁊ nobilis.
filius **Baldeuini** comitis flā-
drie. **A**nq̄ moreret tātā; ei cō-
tulit dominus in infirmitate cō-
triciōem. ut tal cōtriciō non
eēt visa in aliquo homine nris
tempib; . **Q**uatuor abbatib;
ordinis nostri siml ⁊ sepe cōfes-
siōne suam facere cōfuevit. i tñ
tum se accusās. tñ plāgēs. ut
omnes ad lacrimas p̄uocaret
Nec ei ista sufficiebāt. qñ laq̄-
um collo suo imcēt. rogaretq;
cōfessores suos ut se traherēt in
plateam dicēs. **S**ic canis viri
dignū ē ut moriar sic canis. **F**i-
lias fr̄is sui **Baldeuini** comitis
q̄ sc̄us fuerat rex grece tradide-
rat regi **frācie**. cui⁹ filiā duxerāt
vxoē. **Q**uidā dixerūt qz vendi-
derit eas. **D**e q̄ scō plimū; dōle-
bat. **D**eportari se fecerāt in pau-
p̄rīmā domū citatis sue i q̄ pau-
p̄ spū mīguit ad dñm. **V**olēs
āt pi⁹ dñs tātā; eius remūerāe
cōtriciō; mīa cul eū gl̄ificāe dig-
tus ē. t̄p̄ dile; cōfessore. **S**epul-
tus i ecclia sc̄i **albai** m̄ris i q̄ ip̄e
instituerat ouentū canonicorū

de suis iustis redditibus eis stipendia adhuc sanus ordinās: tātis usque hodie signis choruscant ut de remotis regionibus infirmi adueniētes ad eius tūbā: sātatem recipiāt ipsaq; terrā circa sepulchz effodiētes secū p benedictōe deportēt. **M**ouiti? **M**iror utz grām tātā meruerit cōuersacōe: vel finali contritiōe? **M**ōchus Satis puto q caritatē habuerit an suā infirmitatē. q satis erat māstus et hūil. **S**i vix aliquis ē q nouerit ei? vitā et extremā pmetiam: qn magis hāc gloriā miraculor ascribat extreme q maxima fuit contritiōi q pntine cōsulacōi. **M**ouiti? **V**idetur mihi q multū apd deū valeāt lacrimae contritiōis. **M**ōchus. Quāti sūt apud deū valoris: quātiue pōderis: sibiecto tibi exēplo de mirāto. **C**axix **E**mpē scismatis qd fuit inter Alexādz et Calixtuz: sibi Frederico impatore. q ei? dē scismatis auctor eāt et defensor compellebātur oēs ecclie p vñsum orbē: romanū tris impiālibz iurare fidelitate: et obediām. **C**alixto qm ipē papā creauēat **R**esistētes vero iussi sūt exulare. **C**um hmoi trē exhibite fuissent ouentui de **D**ēmērope: fra

tres vnanimi cōsilio dicēnt se neq; velle recedere ab vñtate pceptū est eis ut celeriq; exiret de Rōno impio. **V**iri illi virtutis dñm timorē mīnis rēgis anponentes: cū iā res suas et vestimenta sarcinassent: ordiatiq; fuissent in diuersas domos regni frācor: dicebat vn? eor? venerabili sacdoti. **D**auīd mōcho ibidei. **P**at' ignoras q omīs mirabim? de loco isto? **I**ta. n. mētus erat celestibz: ut qd in exterioribz ageret pñsus ignoaret. **C**ui cū mirati et interroganti cām: ille negociū totū explicaret: maximā in dño hñs fiduciā. **V**ir btus rñdit. **C**ōforta mini frēs. nō. n. deseret dñs sperantes in se. **A**ntiphonā q in nocte diceb' sup magnificat fortit' et cū lacrimis cātate: et dñs cōsolabitur vñs. **E**āt aut dñica an aduentū: in q **A**n. est super magnificat: **Q**ui celoz contines thronos: et abissos intueris. terrā pugno cōcludis: exaudi nos in gētibz nris. **I**pse vero sāctus intrās oratoriū effudit aī mā suā in orōne: cū multis lacrimis dñm interpellās clemētiā: **A**cq; scētes ei? cōsilio frēs eā de **A**ntiphonā tñto intēti? cātābāt: qñto fortit? cātantes āguilia pmebat: et ad cātandum

incitabat. **F**lex⁹ pius dominus
lacrimis seruoꝝ suorū: impera
toris cor mutauit: ⁊ misse fūt
littere sub festinacōe vt mane
rēt: orarētq; p impio. Ex hīs
poteris colligē: q̄ efficaces sint
in aurib; dei lacme cōtriciōis

Nouici⁹ Potest quis alteri
tales optinere lacmas: meitis
sue p̄abus. **M**onach⁹ Q
alij alijs hui⁹ modi grām op
tinere possint a deo meritis. Ha
tes supius capitulo tertio vbi
apostata mōch⁹ meritis pris
⁊ hospitis sui s̄cti Bernardi
p lacriās otriciōis iustificatus
est Aliud habes exemplū in ca
pitulo. xvij. Vbi miles ap̄ re
mis in ei⁹ p̄ncia cōicās: meitis
ip̄i⁹ p donū otriciōis cū i maxi
mis p̄ctis ess; meruit illumina
ri. p nullo hōz dicat orasse Itē
q̄ qdā alijs lacrimas contrici
ōis: q̄bus p̄ctā sua diluant i
petrare valeāt. diuersi tibi ostē
dam exempl. **Ca. xx.**

Retulit nobis hoc āno do
minus walterus abbas
Vilariens; te teste: q̄ mōchus
q̄dā; cū mittētur ab abbe suo
ad cenobiū q̄dā s̄cimonialiū
ordis nr̄i: rogaueritq; vnā ex
eis: quā āplioris meriti ap̄ de
um spabat: p se orare. R̄nt illa
Quid vultis ut ore; p vobis;

Et mōchus. Volo ut optēas
a dño. ter mibi in ebdōda ad
solemnēs vigiliās hoc ē scia se
ciuda. feriā q̄nta: ⁊ sabbo: q̄n
longiores sunt vigiliē: spālem
grā; lacrimaz ⁊ deuocōis Cui
illa constant p̄misit: q̄ hoc ei
optinēt. Reuſus mōachus ad
claustrū suū: grā; p̄missa; stās
ad vigiliās expectauit ⁊ i eis dē
noctibus p oracōnes scē illius
mulieris a domino copiose lac
mas percēpit. Illa per spūm in
telligēs se exauditam. eidē mō
cho per quēdā clericū familiārē
mandauit: ⁊ q̄ iam grām per
cepiss; p̄missa; nūtiāuit. Cum
vero abb eius dē dom⁹ iā dēcā;
grām p edificaciōe clerico reci
taret: s̄brisit ille dicēs se eo ml
to melius scire: utpote q̄ ab ip
sa audierit: q̄ talē grā; impetra
re potuit. Recitauit nob ⁊ sile
buit idē; abb in sua scā iocūdi
tate dicēs. Vos non estis san
cti: ego aliquid referam vobis
de sanctitate mea sic incipiēs.

Capitulum. xxi.

Quoniam intellexissem supra
dictum mōchum graciā
illam lacrimaz percēpisse a fe
mina tali religiosa: rogauit ab
batē meū tūc recentē fact⁹ mō
ch⁹. ut licet; in tales visitare fe
minas: ⁊ cōcessit mibi statim.

venies itaq; ad domū cuiusdā
honeste matrone Strabatie ho-
spitandī grā. cum itelleris de
sideriū meū dixit in ioco. Quid
gritis videre istas legias? vul-
tis ego ostendā vob mulierem
bonā: q̄ q̄cūq; vult optinet a dō
Rndi. Talē multū desiderio vi-
dere. Et statū ad vrbū eius muli-
er qdā de cubiculo suo egressa
venies ad me: cepit mecum loq̄.
In cui⁹ aduentu cū m̄ fētrē grā-
ciam adē: rogavi eā ut oraret
p me. **Que** cum diceret qd vol-
tis ut oret p vob? **Rndi:** ut pos-
sim de flere pctā mea. Et illa nū
quid nō estis monach⁹? **Qui**
pctā sua nō pōt de flere. mona-
ch⁹ nō ē. Et cum instarē q̄tū
mibi grām hāc optineret **Rnt**
Ite abundāter hēbitis. Proxiā
nocte orās an̄ lēm meū cui⁹ de
pctis meis cogitarē. nec tñ mu-
lieris pmissum min⁹ attēdere;
cepi ita abundant⁹ a sup̄r mo-
rē solitū flere pene vsq; ad me-
diā noctem. ut tandē timēs ca-
piti meo vix me cohibē posset;
a fletu. **Que** cum m̄ mādassē
tali nocte grām illā lacrimarū
mibi impetrassē. iterū reuersus
fui ad eā; a sciscitatus fui ab eā
dicēs. dicite mibi in caritate. q̄
hē mibi optinueritis grā illā;
Que rnt mibi sub hīs verbis

Primo quidē dominū durū iue-
ni. sed dixi ei dñe nō euades ma-
nus meas. nisi mōchus ille hē-
at grām lacrimarū. Et statū cō-
cessit tibi. Adiecit a terciū exē-
plū de simili matia. **Ca. xxiij.**
Alio mōt tempore rogavi
vnu ex mōachis nr̄is bo-
nē op̄imōis virū: ut rogaret
dēū p me. **Qui** cū mibi dar; op-
ciōem quid mibi vellē a deo im-
petrari: volens sermōis ei⁹ fidu-
ciam pbare rñdi ei volo ut op-
tineas post missam grām lacrima-
rū. quib; pctā mea de plāga;
Et pmissit mibi multū ofidēter
Sequenti die cū post missā mo-
ram facerē an̄ qdā altare. a ef-
sem solus in orōne. tanta mibi
affuit abundācia lacrimarum:
ut mirarer. Postea cū vidisset
me sup̄r dictus monach⁹ cor-
pe quid iuuenis. s; morib; val-
de matur⁹. cepit mibi signare
si bñ essē mecum. grām notans
mibi collata;. **Ego** signū eius
nō intelligēs. a an̄ pōrē illum
ducēs. q̄siuī qd signaret. **Qui**
dixit mibi nunq̄d nō copiose
hodie habuistis lacrimas? **Que**
cū interrogassē si vidissē me la-
crimātē: rnt. **Estis** vob tā stul-
t⁹ q̄putatis me vidisse? **Ego**
minuī sāguie; nec licuit mibi
dictis missis morari in prato iō

Tūc interrogatus a me quō in
grām eandē optinūisset: rēdit
pene sic sup̄dicta mulier. Dñm
inquit. p̄mo dux inuēi: sed dixi
illi. Ecce dñe nō dimittas te: m̄
si facias qđ rogo. Dñs vrbis
placatus exaudiuit me. **N**o
uisti? Miroz bonitatē dei: qđ co
gipōt a vult a seruis suis a an
cill: quō pater dulcissimus co
gi solet a filiis a filiab? delica
tissime ab eo nutritis. **M**ōa
ch? Qui eum p̄fecte diligunt:
nullā ab ipso in oracōibz suis
paciūtur repulsam. si tñ salutē
cōtrā nō fuerint. qđ petuntur.
Nouisti? Si cōfert alicui in
oracōe lacrimas vel alia bona
fiḡ otriciōis. a vult illa ab ali
is videri. ē ne ei p̄ciosus? **M**ō
chus. Sed; intētionem orātis
pendet solucō hui? q̄stiois. Si
ei placet ut ali? lacrima s eius
videat. q̄tis per eas edificetur
ipe tñ hūilitatē in corde custo
diat. meretur. **S**inautez deme
retur.

Ca. xxiij.

Monachus quidā m̄gne
opimōis r̄tulit mibi qñ
do nouicius fui. de quodā mo
nacho qđ die quadā cum iace
ret in oracōne añ qđdam alta
rea dom̄n? ei tantam contulit
set grām lacrimarum: ut eciam
irrigar; terrā: ex inmissiōe dya

boli ut postea patuit cordi ei?
suborta ē inais gloria: ita ut di
ceret int̄ se. **V**tinā videret ali
q̄s mō grām istam. **M**ox is qđ
inmisit affuit: a ad lacrimas ei?
stans a latē diligentissimē r̄sper
xit. **T**ūc signauēat. n. se in sp̄tē
m̄gri monachi. leuās oculos
monach? ta; ex horrore mētis
q̄m̄gredimē v̄stis. demōem to
cius sup̄bie auctore ēē dēpl̄en
dit. a quē per viciū manū gl̄ie
iuitaueat. per virtutē a signū
crucis fugauit. **O**b h̄mōi p̄ciu
la iubentur a dom̄no oratū in
traē cubiculū a claudere ostiū
super se. hoc ē vitare laudē hu
manā. **N**ouicius. Si nosti
adhuc aliqua de contriciōe ex
empla. mibi ut edissēs obsec̄o.
Monachus. Cogitantū mī
bi de contriciōe alia atq; alia
occurrunt exempla in quibz
Christ? totius virtutis auctor
glorificetur a penitens omnis
consoletur.

Capitulum. xxiiij.

In ciuitate qđā aglie puella qđ
dā bitauit iudi cui? da; filia a
fm gen? suū satis speciosa hāc
iuueis qđā cleric? ep̄i eiusde;
citatis cogtus a eccl̄ie maioris
canōicus ut vidit cōcupiuit a
verb̄ amatozijs ad cōfessū sue
libidinis cū m̄to labōe icliauit

Ad cuius aplerus dū aspirar;
a mīis mēdijs estuans eam
quotidie ad cōmūtiōem solici
taet: rēdit illa. **P**atri meo mī
tū sū dilectā: q̄! tū custodit me
ut ne; ego ad te: ne; tu possis
venīe ad me: nisi in nocte sexte
ferie que pascha vrm̄ pcedit.
Tūc em̄ iudei laborare dicuntur
quadā infirmitate: q̄ fluxus sā
guis dicitur. Cū quā occupati: ali
is tūc mīn⁹ intēdere pnt. Iuue
nis hxc audiēs a ob amoris mī
mētate pene rācone carēs obli
tus xpiane religionis imēor do
mīnce passionis: nocte eadem
ad virgīnē venīta vsq; ad ma
tutinū cū illa dormiuit. Iudeus
vō p̄ puelle aū lucē cū lumīe
cubiculū intrās venīt ad lectū;
filie: vles videre quō iaceret:
vel si forte opiri necē brēt. **V**i
desq; ad latus eius iā dēm. Iu
uene; cubantē expauit a infre
muit: vtrūq; occidere cogitās
Cognoscēs tñ q̄ eēt ognatus
epi: tūore ill⁹ manu; cohibuit
a cū mltā ira exclamauit. **Q**uid
facis hic o male xpiane? **V**bi
ē fides tua? **V**bi ē religio tua?
Traditus es iusto dei iudicio
in man⁹ meas. **S**i nō timēs do
minū meū ep̄m: mō occiderem
te. **I**lle timens a xxiā postulas
cū maxīma cōfusiōe eiect⁹ est

Die ead̄ cum ep̄s solenne offi
ciū ad nonā es̄ celebratur? iu
uenis idē ut pote ebdomedari⁹
eplam lecturus: timuit cum tā
imunda cōscia ad sacz mīstei
um accedere a timuit ppter no
tā alteri vicē die tali cōmittere
timuit tā turpe pētm tā recentē
p cōfessiōe; alicui apire. **E**t cū
victus erubescētia sacris vesti
bz indutus corā ep̄o staret i lo
co suo: sup̄dictus iudeus multi
tudine iudeoz stipatus cū m̄g
no strepitu intrauit ecclia; ep̄o
de ognato suo facere volens q̄
rimoniā. **Q**uē ut iuuenis vidit
a bene itelliger; ad qd̄ veniss̄
cepit timē. pallē. tremere et di
cere deo in corde suo. **D**ñe de? li
bra me in hac hora. a ego tibi p
mitto q̄ de cetero te nō offen
dā: pmo de hoc pēto tibi satisf
faciam. **C**reator p̄ssimus qui
odit culpā a diligit naturam:
mox ut hominem cōtritū vidit
a ofusiōem quā tūit in caput
infidelū conūtit. **M**irati ep̄o q̄
q̄rerēt iudei in ecclia. maxīme ta
li die qñ xpīam rep̄ntant dñi
sui passiōem: annuit ut staret.
Ill̄ amplius se eius p̄ncie i ge
rentib; statū ut ora ad cleici ac
cusacōem apuerūt: puati suis
vocib; om̄s obmutuerūt. **V**ides
ep̄s iudeoz; cōtra se hyp̄acia et

nulla vba ex eis resonantia. putas quod ad hoc vellent ut divinis ministerijs illuderet: cum indigione omnes de atrio ecclesie expelli fecit et precepit. Clericus vero divinam in se expertus clementiam. statim completo officio accessit ad pontificem: confessus est culpam: suscepit penitentiam. Episcopus dei misericordiam: admirans et glorificans: tum per magnitudinem miraculi. tum per primam cognitionem. idcirco suavit ac persuasit ut puellam a se deflorata: per baptismi gratiam renouata: tam legitime duceret: males illius sic vir pius et iustus ecclesiasticis carere beneficiis: quod illam multis expolita: periculum in patris manere delictis. Clericus non ingratum divini beneficii satisfacere cupiens de peccato commissio. confusus est postea in ordine nostro. filius et eius institutus puella. Nec in sepius recitavit quodam religiosus abbas cordis nostri. Ecce vides quantum boni operata sit in hoc homine contritio. lapsus erexit. iudeos elingues fecit. puellam infidelis ad fidem puexit.

Novicius. Non video admirari et gaudio deique bonitatem carnos in multis considero.

Moyses. Quia primo de iudeis vis adhuc aliam audire hystoriam huius ex parte filii: ad hoc: fidei nostre atque christianorum: consulationem quod iudeorum.

Novicius. Amia

mea fuit talia audire.

Moyses. **C**arry.

In civitate ut opinor wormacia iudeus quidam manebat: filiamque bonam formosam. Hanc invenit quidam clericus vinicio bitans ad amantem deurgiantem et ipse genuit. Erant enim domus illorum satis contigue: et poterat idcirco clericus sine nota frequenter intrare et per libitum loqui cum virgine. Illa intellegens se conceptisse dixit iuveni.

Concepti. Quid faciam? Si cognoverit pater meus: interficiet me.

Respondit clericus. Noli timere. Bene libabo te. Si dixerit tibi pater tuus vel mater: quod est filias venter tuus intuscat videris nobis conceptisse.

Respondebis. Si concepti nescio.

Doc scio quod virgo suam non dum virum cognovit. Ego bene agam cum illis ut credant tibi. Ille diligenter cogitans qualiter libaret: puellam boni triumpham invenit.

Collis arundinem in silicio notis ad fenestram came: iuxta quam illos dormire noverat accessit: et verba hoc omnino permissa: fistulam sibilavit. O iusti et deo dilecti spiritus nobis: eos exprimes: gaude te ecce filiam nostram concepti filium et ipse erit liberator populi vestri israel.

Statisque paululum retraxit arundinem. Ad hanc vocem iudeus exprobrans excitavit uxorem suam dicens ei

Nūq̄d nō audisti qđ noblo
cūta sit vox celica? Rndit muli
er nō. Et ille. Oremus ut a tu
audire merearis. Orantib; eis
clericus ad fenestrā stās: a dī
ligent qđ loq̄rent auscultās
a post mōulā eadē vērba q̄ su
p̄r repetiuit at; adiecit. Mag
nū debetis filie vrē hōrem exhi
bere. magnā curā adhibere. et
cū multa diligēciā seruāe pu
erū de eius virgīeo corpore nasci
tur. ip̄e em̄ Messias quē expe
ctatis. Illi exultātes a de ruela
ciōe post repeticiōem facti cerci
oēs: vix diē expectare potuerūt
Puellā vero osiderātes intume
scēte aliquētulū vtero ocepisse
dixerūt ad illā. Dic nob̄ filia:
de quo cōcepis. Quib; illa sic
ēdocta fuerat rndit. Et vix pre
gaudio sese capiētes: nō potu
erūt se continē qñ familiarib;
suis dicerēt quid ab āgelo au
dierit. Illi alijs recitātes: fama
dilatāte diuulgatu; ē p ciuita
tes a castra: q̄ tal virgo Mes
siam pturir. Instante tpe piē
di multi ad domū puelle oflux
erūt iudei cupiētes noua natiui
tate diu desiderata letificai. S;
iust; deus vanā sp̄e iniquorū cō
uertit in fabulā. gaudiū in tri
sticiā. expectaciōem in ofulsiōe;
Et merito Quorū prēs olim cū

Herode de natitate salutifera fi
lii dei turbati sūt: decuit ut istis
tempib; tali illuderent fanta
simate. Quid pluā? Affuit hōā
ut parer; misera. a ecce hī con
suetudinē mulier; dolor gēit;
a clamor. Tandē em̄ra ē infan
tē: nō tam Messia s; filiā. Quo
cognito: valde confusi a turba
ti sunt iudei. Ex quib; vn; cum
multa indignaciōe puulū pede
apprehēdens allisit ad pietem.
¶ Nouici; Quid post hēc actū
ē de puella? ¶ Mōch; Pater
ei; cōfusiōem suā grauit; ferēs
afflixit eā a cū tormentis extor
sit ab illa confessiōe; totū doli
¶ Nouici;. Misēabile fuit q̄
ygo infidel; ab hōie fideli sedu
cta ac corrupta: nō est ad bap
tismi grām ut supradcā puella
pducta. ¶ Monachus. Forte
clericus hēc efficere nō potuit
vel pot; nō curauit magis gau
dens de iude orum cōfusiōe: q̄
de puelle illuminaciōe. Si vt di
cis misēabile est nō baptisatā
nō illuminari p baptismū: ml
to misēabili; ē q̄ hodie ab epō
cōpellit; baptisata rediē ad iu
daismū. ¶ Nouici;. Casū istū
audire desidero. ¶ Monachus.
¶ Vp cuiusdā ¶ Ca. xvi
Iudei Louaniens; filia ta
li ordine cōuersa est ad fidem

Clericus quidam **Reyner** nomine
capellanus ducis **Louanij** so-
litus erat intra domum iudei eius
de ciuitatis et disputare cum eo
de fide christiana. **D**atebat autem
filiam puellam: quam valde dilige-
ter intendebat disputacioni secundum
capacitatem intellectus sui pon-
derans tam verba clerici oppo-
nentis: quam verba iudei respondens.
Sicque sensim per diuinam dispo-
sitionem imbuebatur ad fidem catho-
licam. **S**uasam etiam a clerico secre-
te tam contrita est in tantum: ut di-
ceret se velle baptizari. **A**bbi-
ta est ei mulier: quam sine nota pu-
ella de domo patris educeret. **Q**uam
clericus iam deus baptizari fecit
eamque in monasterio ordinis **Ci-**
sterciensis quod parvus dicitur lo-
cauit. **C**ognita consilio patris
infidelis doluit: multam pecuniam
offerens duci: quantum sibi resti-
tueret filiam quam furtim congre-
batur fuisse sublatam. **D**ux vero cum
vellet patrem restituere filiam iudeo
scilicet christianam: restitit ei **Reynerus**
clericus dicens: domine si hoc
scelus commiseritis contra deum et spem
suum eius nunquam saluabitur ani-
ma vestra. **R**estitit ei et dominus
walterus abbas **Milariensis**. **V**i-
des iudeus se frustratum spe quam
habuit erga ducem: corrupisse
dicitur dominum **Dugone** episcopum

Leodiensem. **Q**ui iudeo in tantum fa-
uebatur: ut conuictum sanctimonium
alium de pro fratribus suis mandaret
quantum illi filiam restituerent. **V**e-
niente vero iudeo ad iam fatum: ce-
nobium cum amicis et cognatis su-
is: virgo infra constituta cum de
illoz aduentu peritus nihil sciret se-
tire cepit fetorem magnum: ita
ut palam diceret. **N**escio unde sit: fe-
tor iudaicus me grauat. **I**nter
iudeis pulsantibus ad fenestram:
cum puella diceret abbati: **S**icut
puto: filia **Rathxina** sic enim
vocata fuit in baptismo: prout
tui volunt te videre. **R**espondit illa
Ecce iste est fetor quem sensi. **N**on
videlicet illos. **E**t non acquieuit
exire. **A**nno preterito accusatus
fuit idem episcopus **Leodiensis** per eadem
causa coram domino **Engilberto**
archiepiscopo coloniensi in synodo eius
et preceptum fuit ei: ne de cetero
molestaret supradictum cenobi-
um per puella baptisatam. **T**unc
quidem subiecit: sed non credi-
uit. **P**ostea vero litteris suis pu-
ellam citauit **Leodiu** sub pena
excommunicationis: patri suo re-
sponsuram super obiectis. **V**e-
nit **Rathxina** sub bona tamen
custodia. **A**llegatus est pro iu-
deo quod infra annos rapta fuis-
set: et violenter baptisata. **E**t
dixerunt quidam ipsi puelle:

Ratlxrma dictū ē nob: q̄libē
ter redires ad prēm tuū: si per
mittereis. Rñdit puella. Quis
hoc dicit? Rñderūt illi. Pat' tu?
Tūc illa clara voce taleptulit
urbū. pat' meus rē mētus ē
p mediā barbā suā. Cūq; ad
huc istar; aduocatus iudei: cō
motus dñs walter? abb' Vila
riens ait illi. Magister ws lo
q̄mīn cōn dēu a cōn honozē ve
str. Sciatis p certo si adhuc
vnū urbū locutus fueitis cōn
puellā: ego laborabo apd dñm
ipm: ut ipetūū wōb in oib; cau
sis imponat silentiū. Tūc ille ti
mens secrete rñdit abbi. Dñe
abba quid nocet wōbis: si po
tero pecuniā extorq̄re a iudeo?
Ego nihil loquor qd obxē po
terit puelle. Quī mox ut salai
um suū accepit: dixit iudo. Nō
audeo de cetero loq̄ de hac cau
sa. Anno pteito qñ dñs Bwi
do abb' Clareuall. visitauit in
epātu L eodiensē eūdem epūm
cōuenit moniūta rogauit qū
nus intuitu dei a hōis sui cessa
ret a wracone puelle iā xpō di
cate. Cui ep̄s rñdit. bone dñe
abb' qd ad vos de causa ista?
Rñdit abbs. Bene ad me du
plici de cā. Primo q̄lxo xpian?
fum. Secudario q̄ dom' illa
i qua deget: de linea Clareuall

est. Et adiecit. Puellam a cām
eius sb ptecone dñi pape cō
stituo: a sup lrās cōn illā a wōb
datas appello. Tpe capli gñā
lis lrās a dño papa cōn epūm
impt̄tas p abbātē nr̄m misit
p̄ori de pco. ut si forte ep̄us ad
huc ouentū vxare p̄t puellā
attētare: eis dē lrīs defenderet.
¶ Nouiti? Sicut Paulo añ
in ep̄i anglie edificatus fuz mī
scd̄ia: ita in huius ep̄i scandali
satus fuz auaritia. ¶ Mōch?
Defensores eius dicūt eū nō cē
ptiaccē in hoc nego cō amore pe
cunie. s; elo iusticie. Quib; mī
nime creditur. q̄ si agitaretur
stimul iusticie: neq̄q̄ cogeret
puellā baptisatā. virgīnē xpō
consignatā. a religioe xp̄iana
eciā supra etatē feruentē: ad iu
dapcā redire pfidiā. ¶ Noui
ci? Hoc a m̄ vidz. ¶ Mōch?
Occurrit mibi huius exēplo ali
ud ex pte filie: de quodā milite
seclari. Ita ut ex ipso suo facto
sepedicto pontifici exprobaē vi
deatur snia illa pphetica. Erube
sce Sydon ait mare.

¶ Villa nobis ¶ Ca. xxvij.
viciā que Lm̄e dñ: infra hoc triē
mū qda; puella iudei cuiusdā
filia baptismi desiderio dimitus
accēsa ad quādā feminā ei' dñz
villeuuit a q̄ baptisari uellet

satis simpliciter intimauit. Cum
suasum ē a muliere: ut Conradus;
militē adiret: voluntatēq; suā;
exponeret. Quid cū fecisset ille gau-
sus valde pollicetur ē: qd cōsilio
ei auxilio vel tēporali subsidio
nullatenus deest. Die qñ bapti-
sāda erat dixit ad militem: dñe
pcurate ne videat me pat me?
infra hoc triduum qd si ab eo visa
fuero tanta scit qd itez oportet
bit me redire ad iudaismū. Po-
siti sunt milite pcurate circa cy-
minteriū hōies armati: qd iudeus
vetaret intrare vt puella secure
posset introire siue exire sine illi? o-
tēplacōne. Procurate deo bap-
tizata ē vgo: cyōta. Elisabeth
paucis diebus elapsis p? bap-
tismū occurrit ei mater infidelis
et ait Bona filia reuētere ad iu-
daismū. Rēdit illa. Nō possum;
qxpiana sū effecta. Tūc mat
Ego bñ tibi auferā baptismū.
Volēs puella probare: quid
mater dicere vellet. Respondit.
Quō hoc faceres? Ego inquit
iudea tribus vicibus te sursum tra-
hā pforamē latrine: sicq; ma-
nebit ibi vt? baptismi tui. Qd
verbū puella audiens et excre-
ās cōm mrem spuit: fugiēs ab
illa. Predict? miles cū sit etate
iuuenis nec tñ multus; diues: v-
ginem loco filie nutrit volens

illā tradere viro: vel i aliquō lo-
care monasterio. **N**ouicius
Quid dicitur? est epus Leodi-
ensis in die iudicii cum videret
hūc militē de vginis hui? cōu-
sione glari. **M**orchus Non
est nostrū epus iudicare: cū se-
pe a multis ml tu sine causa eci-
am qñ; iudicent. **C**ap. xxviii.
Quericus quidā parisi-
us ante paucos annos ver-
bum terribile cōtra epōs locu-
tus est dices. Omnia credē pos-
sum: s; vix credē possum: qd vnq;
aliquis epus alemaie possit sal-
uari. **N**ouicius. Quare ma-
gis iudicauit episcopos Ale-
manie: qd episcopos gallie an-
glie longobardie vel tuscie?
Morchus Quia pene omēs
epi alemanie vtrunq; habent
gladiū spūalē videlicet et mate-
alē et qd de saguie iudicāt et bel-
la exercēt: magis eos sollicitos
esse oportet de stipendijs militū
q; de salute animarū sibi commissarū.
Inuenim? tñ ex ipis epis Colo-
niensib; qd pōtiffices sūt fuerit adu-
ces: aliq; s fuisse scōs btñ vide-
licet Brunōes. scñ Herbtua sū-
ctū Annonez. Occasiōe vbi iā
dā clerici: recordor et aliter? cui?
dā vbi adhuc terribili? a qdā;
defuncto contra episcopos pro-
lati. **C**apitulum. xxix.

In Claraualle nris tēpib; mō
 ribus quidā in ep̄m eleūs est.
 Quē cū elcōres requirēnt: il
 le onus suscipere nūer; impū
 abbatis ei⁹ vel ep̄i accessit: sed
 impantib; nō acq̄euit. Et cessa
 tū est ab eo at; nō multo post
 defunct⁹. Quī quidā sibi fami
 liarī maifeste appēs pt⁹ mor
 tem: req̄situs de statu suo: et si
 aliqd timeret de illa mōbedia
 Rndit. **Nō.** Et adiecit. Si obe
 diens fuissē a ep̄atū illuz; su
 scēpissē: damnatus eē; et̄na
 liter. Subiūxitq; verbū valde
 terribile. Ad hoc inq̄t iā deueit
 status eccl̄ie: ut nō sit digna re
 gi n̄ a reprobis ep̄is. **Nou**
cus. Sc̄m wilhelmū bitūicen
 sem ep̄m qui a n̄ paucos ānos
 defunct⁹ est: eē de nūo electoz
 crebra eius testant̄ miracula.
Mōchus. Puto illū verbuz
 tā horribile cōn ep̄s pferendo
 i sp̄xisse ad multitudinē malo
 rum a ad raritatē bonoz et q̄
 eādē raritatē erigat malicia s̄b
 ditoz h̄c testatur sac̄ script̄a.
 dicēs. Qui regnare facit p̄p̄e
 tam p̄pter populi p̄cā. **No**
uici⁹. Relinq̄tur ergo hōz orō
 q̄ ea que residua sūt de otricō
 ne audire desidero. **Mōch⁹.**
 Qd dictū est de puell̄ baptis
 tis a de ep̄is: ad cōtritiōem per

tinēt q̄ in adultis sine contrici
 one n̄l salutis opat̄ baptism⁹
 ⁊ ep̄oz est medei contritis cor
 de: ofessioes illoz recipiendo a
 p̄niam inuigendo. **Vñ** q̄ pau
 ci nri t̄pis ep̄i in t̄li p̄bifica stu
 dēt: a practicā ei⁹ min⁹ exercēt:
 iusti aliq̄n a s̄biectis a iſir mis
 iudicantur. **Ca. xxx.**

Amp̄e frederici impatois
 aui hui⁹ frederici: q̄ nūc
 regnat: sedēte xp̄iāo ep̄o Ma
 gūtie iuxta quēdā ep̄um L on
 gobardie: req̄situs ē ab illo si
 nō s̄h om̄s ep̄i sui hoies. **Sbri**
dēte ep̄o ac rndente: puto ep̄a
 tū meū nō mīorem eē tota L o
 gobardia expauit bon⁹ ac soli
 citus ep̄us ille. cōsiderās picl̄;
 eius in reddēda racōe. **Nou**
cus. Et merito. Quō ergo vn⁹
 hō tot animas r̄gere poss̄ sine
 piclo? **Mōach⁹.** Visio q̄
 dā satis terribil̄ mēorie occur
 rit: que a suprad̄cis rndz; ⁊ no
 stris tēpib; vidz eē impleta.
 Cuius tenor tal̄ ē. **Ca. xxxi.**

Rat̄. Symō cū ess̄ i orō
 ne a n̄ altare sancte dei ge
 m̄triciis Marie: Audiuit vocē
 dicētem sibi. Mone pastorem
 tuū sup̄iorē: a dic ei. Oues tue
 fundēt sanguinē. Et p̄cipe ei ne
 semet a eas ineficiat venēo. **Nā**
 ei posuit cor suū i v̄tres lupoz

late hyancū. **M**embra mea inci-
piēt cōmoueri a crudeli bestia:
q̄ hō facta est. **E**xi et clama vn-
diq; magnā dei ōmpotētis of-
fensā. et dic. **N**isi cōnūtīmī et
emēdemīmī. occīdemīmī et i ignē
eternū mittēmīmī. **I**nimīci mei
vīdicabūt iniurias meas. **P**ro
hec appuerunt oues q̄nq; p̄m-
guissīe. ac deīde boues tres ma-
cūlente. **P**ro quibusdū q̄reret
quid signaret r̄sum ē. **Q**uq;
oues annī fūt quinq; magne
abūdantie. et boues tres annī fa-
mis valīde. **E**t itez falsi romāi
excitabūt crudeles rumōes et i
quo cōsilio suoderidēt ptātem
romanā. **E**t itez **I**herusale; ca-
piet. et destruet. et inimīci mei
vīdicabūt irā meā. q̄ pollue-
rūt vias meas in q̄b; ego ipse
ambulauī. fame maxīma arta-
būt. **C**eli et terra tremebunt.
Sed hō nō vult tremē a crudeli
bestia. **P**ostea sol cōnūtetur in
tenebras. deīde veniet dies ha-
lēs lōgitudinē dīez duoz. **P**ro
obūbracōem autē solis scietur
q̄ crudel bestia ostētabitur. p̄-
tribub; q̄ clausē sunt. vn̄ quis
q̄ felix sc; meoz mēbrozū san-
guīnē fūdet. **I**dcirco vnusquis
q̄ felix p̄pet se: ita ut recte vi-
uat in hac breui vita. **P**ost hec
frater **S**ymō vidit de p̄ne lozi

catū et galeatū: habente; squa-
mas tanq̄ piscis q̄ vocatur car-
p. **P**upille oculoz ei⁹ tetre et
ardētes: tanq̄ facula q̄ a vento
agitatur. de ore et narib; eius
p̄cedebat flāma sulphurēa. **D**e-
tes eius p̄t albi p̄tim sulphurēi.
Post hec facta ē vox. **P**ost cōte-
nebracōem sol suscitabit crude-
lis bestia arte mala quosdā iu-
deos tanq̄ a mortuis. q̄ tñ nō
erūt iudei. s; falsi nūc; dicētes
se a mortuis resurrexisse: veris
iudeis spem vanam p̄mittētes
et in infidelitate sua et in errore
iudeos fouentes: et multos de-
cipientes. **E**t adiecit **C**olonia
deplora calamitates tuas que
veniet tibi. qm̄ nō solū ex culpa
soli⁹ ep̄i. s; etiā ex cōi p̄tō veni-
ent mala sup̄dēa. **V**erūt̄ ip̄e
ep̄s plimū d; dolē qm̄ ip̄e oib;
alijs ē platus. hāc visioe; ouē-
tus nr̄ missus sup̄ mōtē **S**tro-
berg. ibidē repit. **E**odē āno cap-
ta ē iherl̄ma et fra scā: qd̄ in eadē
visioe fūeat p̄dēm. **N**ouici-
us. **I**nterptacō; h̄ reuelacōis
nosse desidero. **M**ōch⁹ **P**ar-
tū in tractatē vid; de hīs q̄ nris
tempib; otigerūt in ep̄atu **C**o-
lomen̄. p̄tim de aduētū antixpi
et aut facta sit hec reuelacō in
ep̄atu **C**olomen̄si: et ad ei⁹ de;
dio cēp̄ ep̄m ex fine ei⁹ collego.

sed quis fuerit idē Sīmō pēn-
tus ignoro. Pastore hunc sup-
iorem Adolphi; epū intelli-
gō; q post mortē Hērici impa-
tois q̄ venale impiū hōis vene-
no auaritie seipm infecit. pluri-
mosq; interfecit. Posuit enim
cor suum id ē consiliū suū in vē-
tres lupoꝝ: ad thēsauros Ric-
hardi regis anglie late hpan-
ciū. quoz consilio Ottonē sax-
onem filiū sororis eius in regē
Rōnoꝝ elegit. Ex tūc crudelis
illa bestia sc; auaritia facta est
homo: id est hōibus ita sociabi-
lis et cara ut eiꝝ zelo xpiane po-
testates a iustitia et fide mote:
negligerēt iuramēta: pūria p-
uipēdetes. Missus ē eodtpe car-
dinal Coloniā: q̄ Ottonis ele-
ctōnem confirmaret pncipesq;
a iuramēto qd̄ Frederico q̄ nūc
regē fecerāt absoluēt qd̄ mgis
ut rei exitꝝ pbauit ip̄i fuit di-
uīsiō: q̄ confūsiō. Ab illo tpe
pūicie incendijs vastantur et
ecclie depdant: sāguis multꝝ
effunditur. Adolphꝝ deponitur
coloniā obsidetur. Tūc imple-
ta est extrema ps huius visio-
nis. O Coloniā deplora calamī-
tates tuas ac. In pncipio epā-
tus eiusdē Adolphi: cū pcessis-
set annū magne abūdantie. tres
fuerūt annū tāte sterilitatis: ut

i primo āno modūis filigimis
venderetur marca argenti. Re-
liqua huiꝝ visiois nimis sūt
obscura: nec patēt meo intelle-
ctui. ¶ Nouiciꝝ. Tpe diuīsiō-
nis Rōm imp̄i dñs Inno cētꝝ
ip̄a mltis iudicabat: ita ut eū
dicerēt eiusdē scismatis aucto-
rē. primo pte Ottonis nimis fo-
uendo: postea eundē psequēdo.
¶ Monachus. ppter hoc eū;
idē btē mēorie. Inno cētꝝ die q̄
dam sermōeꝝ Rome edificato-
riū faceret in populo Iohes ca-
potius q̄ Ottoni fauebat eius
sermonē interrupit dicēs. Os
tuiꝝ os dei ē sed opera tua opa
sunt dyaboli. ¶ Nouitiꝝ. Peto
ut nunc reūtais ad cōtriciōem
a qua occasiōe q̄rūde; vboꝝ sa-
tis digressum ē. ¶ Mōchus.
Tanta est virtus otriciōis vt
nullū ei obstac̄ possit pētm nō
pūria. nō homicidia. nō furta
nec vsuē quidē. ¶ Cā. xxxij
Retulit mibi sener quidā
sac̄dos et mōchus mīgri
ordimis: nacōe saxo. rē mēoria
dignissimā de quodā vsurario
Nec cōstat in si scripta sit. Dix-
it quēdā fuisse vsurariū diuitē
nimis qui diuersarū eccliaz thē-
sauros loco pignoris tenebat
Cuiꝝ cū eēt iexplebil auaritia
pcussus ē pēptoia ifirmitate.

Tūc primū in se reūsus licet se
ro cōsiderare cepit pōdus vsuē
tormentā gehenne. difficultatē
pnie. **E**t vcas ad se quēdā; nī
gri ordīnis abbe; sibi familiā
rē dixit ei. **D**ñe grauit infirmor
nō possum aliqd de reb; meis
ordīnare neq; vsuās acceptas
restituē. si volueritis de anima
mea deo reddere ratiōem pecca
torum meorum; mibi pmittere
absolucōnem. omīa bona mea
tam mobilia q̄ immobilia po
testati v're s'bi cīa. **I**ta ut de ill
qđ visum vobis fuerit faciatis.
Cernēs abb hōmē; contritū a
vere penitētē: rñdit **E**go delibe
rato. **F**estīnās; ad ep̄m verba
vsuarij ei exposuit: a qđ cōsu
ler; inq̄siuit. **R**ñdit ep̄us. **B**o
num mibi videtur: ut p anima
eius spondeas a s'stantiam su
scipias. **I**ta dūtaxat ut ecclesie
mee thesaurū; mibi restituas.
Mox abbas ad egrū rediens
ait. **E**go delibauī: ut bona tua
fiscipiam. a p peccatis tuis do
spondeam. **R**espondit infirm⁹.
Nunc consiliū meū est: ut al
latis currubus omīa mea prius
efferas. a me nouissime tollēs
nullū pacieris impedimētū i effe
rendo. **H**abebat enim duas ar
chas plenas aurī et argenti.
pignora etiam plurima in va

sis libris varijsq; ornamentis.
frumentū. vinū. suppellectile;
multam. pecoraq; infinita. **T**ūc
abbas prius omnib; pmissis:
notissime in gestatio pōnēs
ifirmū. pperauit ad mōsteriū;
Sed mox ut ille mōsteriū in
trauit. spiritū exalauit. **A**bbas
vero nō inemor sponsionis in
qñtū; potuit vsuras restituīt.
plurias p illi aīa largiēs selēo
mōstias rñduū i vsus firm conū
tit. **P**ositū; ē corpus in oratori
um choris psallentium circa il
lud ordiatis. **I**n ipsa nocte cū
fratres attentius psallerent q̄
tuor tetrī spiritus apparentes
feretz a parte sinistra circūsta
bant. **Q**uibus visis territi fra
tres omnes excepto vno senio
refugerunt. **E**t ecce totidem an
geli sancti contra quatuor de
mones a parte dextra se ordia
bant. **M**oxq; is qui primus i
ter demones videbatur: in illō
dauit cum erupit. **D**ixit insipi
ens ut delinquat in semetipso
non est timor dei ante oculos
eius. hoc in isto hōmē impletū;
est. **A**lter dixit. **Q**uomā do
lose egit in conspectu eius: ut
inueniatur iniquitas eius ad
odium. **C**ui tercius subiunxit
Verba ei; inq̄tas a dolus no
luit intelligere ut bene ageret

Quartus dixit Iniquitatez medi-
tatus ē i cubili suo: et astitit oī
vie male: maliciā autē nō odi-
uit. Tūc sīl om̄s dixerūt. Si
deus iust⁹ et verba eius vera: hō
iste n̄r ē: qz oīm horū reus est.
Rēderūt sancti angeli. Si cō-
tra cū carnē dāuicū pferitis p-
cedite. Dixerūt dē mōes. Ista no-
bis sufficiūt ad eius dānnaci-
onem. Ad qd angeli rēderūt
Ex quo vs tacetis nos incepti
psal. residua pferemus. Ait iā
p̄mus dñe in celo mīsc̄dia tua
et vītas tua vsq; ad nubes. Cui
sc̄ds adiecit. Iustitia tua sicut
mōtes dei: iudicia tua abissus
multa. Tertius vō. Hōies et iu-
menta salua b̄ dñe: quēadmo-
dū multiplicasti mīaz tuā deus.
Cūq; quartus s̄b iux̄t̄. Filij
aut̄ hominū in tegmīe alaz
tuar̄ sp̄abūt: sīml in hāc wccē
eruperūt. Quia deus iustus ē et
scripta solū nō pōt: filius hīc
hōmīs n̄r ē. ad dñm cōfugit. ad
dominū ibit. qz s̄b tegmīe ala-
rū illius sperauit. Inebabit ab
vbertate domus eius. q̄ se lacri-
mis contriciōis iebriauit et tor-
rēte voluptatis sue potabit euz.
Qm̄ apud ipsum ē fons vite et
in lumine eius videbit lumen.
Ad hāc wccē dē omib; confusis
et p̄bmutis sc̄tib; celestes nun-

ci animā contriti p̄tōris tollē-
tes: illis sociauerūt de quibus
saluator i euāgelio dicit. Bau-
dū ē in celo angel⁹ dei sup vno
p̄tōre p̄māz agēte. **N**ouici⁹
Quid amplius p̄fuit vsurario:
elēosine an contriciō. **M**ōa-
chus. Hoc secure dico: qz si cō-
tritiō defuiss̄ modicū illi elēosi-
na p̄fuis̄. Vis audire q̄tum
deus accept⁹ elēosias vsurarij.
Nouitius volo et desidero.
Mōachus. **C**a. xxiii
Vltoruz orō celebrat⁹ ad
huc Coloniē factū cuius
dā vsurarij: in ecclia s̄c̄i Bercois
m̄ris sepulti. Qui cū eēt diues
et auarus: tandē dīna mīsc̄dia
compūctus sacerdotē adijt. cō-
fessioem fecit. et ut deū p̄ p̄ctis
suis placeret pollicitus ē qz om-
nia sua p̄ illi nōme paupib; erogar.
Cui sacerdos rēdit. In-
cide de māibus tuis elemosias
ita ut cistā ex eis impleas clau-
desq; illā. Qui cū die altera eā
de m̄ archā appuiss̄ quot ibi
p̄fuerat elēosias tot i ea repit.
Sufones. Cui cū sacerdos di-
ceret. Vides nūc q̄tum deo pla-
ceant elemosine de vsura: terri-
tus ille rēdit. dñe qd faciam.
Si vis inq̄t salu⁹ fieri hac no-
cte inter v̄mes istos nudus ia-
ceas. **M**ira contritiō. Ille licet

tale stratum nimis abhorret. ver-
mibus tamen morituris immortales
proponens. tunc timore gehene. tunc
amore celestis patrie. nudus se
super vermes iactavit. sacerdos
vero archam ipsam adiit. clausit.
et abiit. Quam die postea cum apu-
lissimis nihil propter ossa hominis ibidem
invenit. Que in porticu predicti
miris sepulta: dicuntur tunc esse vir-
tutis: ut usque hodie nullus bufo
terminos eiusdem vivus possit in-
trare. **N**ovicius. Si elemosi-
ne usurariorum virtutur in bufo-
nes: reliqua eorum substantia qua-
les ex se gignet vermes. **M**o-
nachus. Vermes inferiles. ver-
mes immortales. De quibus per
Isaiam in persona talium dicitur
Vermis eorum non moritur et ig-
nis eorum non extinguitur et erunt
usque ad facietatem visionis omni
carni. Subtus eos sternetur ti-
nea: corpora eorum comedent imor-
tales vermes gehene. aias sem-
per rodet vermis conscie. **N**o-
vicius. Potuit ne ergo abbas
ille de quo superius dictum est. ex pe-
cuniis usurarii fructuosas pro ani-
ma eius facere elemosinas. **M**o-
nachus. Prius hunc me memini dixisse
securas pro possibilitate resti-
tuit: de reliquo elemosinas fecit.
Hoc in isto factum non est.
Quare; hoc liceat. ex hoc quod

sequitur exemplo docebitur.

Capitulum. xxxiiij.

Tempore Philippi regis
francoz qui hodie reg-
nat. erat in civitate Parisiensi
usurarius quidam ditissimus
Theobaldus nomine. hic ha-
beret possessiones plurimas in
finitasque pecunias ex usuris co-
gregatas: divinitus compunctus
ad magistrum Mauriciu eiusdem
civitatis episcopum venit. eiusque
consilio se commisit. Ille vero cum
in edificacione ecclesie beate dei ge-
nitricis nimis fervet. consuluit
ei quantum pecunias suas ad stru-
cturam inchoati operis contra-
deret. Qui homini consilio aliqua-
tulus sibi suspecto. adiit magi-
strum Petrum cantorem. verba epi-
scopi ei insinuans. Cui ille respondit.
Non dedit tibi bonum consilium
hac vice. sed vade et fac clama-
ri per civitatem super voce promissis. quia
patus sis restituere omnibus. a
quibus aliquid supra sortem
accepisti. factumque ita. Deinde
rediens ad magistrum ait. Om-
nibus ad me venientibus teste
conscientia omnia restitui abla-
ta. et adhuc super sunt plurima
Tunc ille. Modo inquit poteris
elemosinam dare secure. Retulit in
dominus Daniel abbas scona-
vie. quod ad consilium eius de cantoris

per plateas ciuitatis nudus in
suis femoralibus incesse-
rit: seruo cum virga se impellente ac
dicente. **E**cce iste est ille: que-
pro suis pecunis principatus ho-
norabat: qui filios nobilium
obsides tenebat. **N**ouicius
Ex his duobus usurarius plenius
agnosco virtutem contritionis.
quod ut considero: de cuius corde
fons eius scaturit: nullus labor
nullus horror: nullus pudor. ve-
nas illius obstruere valebit.

Moebus. Vix dicis. quod con-
tritio que timore puer pueri exhi-
catur. fontem non habet unde fluat.

Nouicius. Vides mihi in sua
multum esse deficiente naturam. quod raro
ad tertiam siue quartam illam dura-
re videmus generationem. **M**o-
achus. Non solum defectiue: sed et con-
sumptiue nascitur. quod ut dicis in
se celerius deficit: et nonnunquam
ubi admixta siue coniuncta consum-
mitur.

Nouicius. Da exemplum.
Moachus. Hec quod dicitur
fuit a quibusdam abbatibus ordi-
nis nostri audiui: sed nomen non re-
tinui locum in quo contigit.

Surarius quod cum **ca. xxxv**
da ordinis nostri cellera-
rio quadam pecunie sue summa con-
misit refluendam. Quam ille signa-
tam in loco tuto iuxta pecuniam
monasterii reposuit. Postea cum

usurarius depositum repeteret: cel-
lerarius archam reuerens neque illam
neque suam inuenit. Qui cum vi-
disset archam seras intactas et sig-
cula salua sacculorum: ita ut nulla
esset de furto suspicio. cognouit
quod pecunia deuorasset pecuniam mon-
asterii. Ex quo colligitur. quod per
eleosinam usure monasterii substancia
non augeatur sed deficiat. **N**o-
uicius. Magna sunt que dicta sunt
de contritione. sed quoniam si quis oculos
non habet contritionem breuiter possit
cum fine oculi flere non possit.

Moebus. Contritio non est in
lacrimis: sed in motu cordis cuius
signa lacrimae sunt oculorum cum
cor lacrimas suas habeat.

O vix dicitur **ca. xxxvi**
saxo patre Ottonis impera-
toris. tempe quodam viri que-
dam nobiles pro suo scelere exocu-
lauit. Deus vero ex sua misericordia
excecationis penam viro conuictis
in medicina. tantam cordi eius con-
tulit contritionem: ut iugiter penam
omissa defleret. et pro desiderio pa-
trie celestis suspiraret. Non rece-
debat de ecclesia beate dei genitricis in
Wilseschem. orationibus et ieiuniis
vacans. Casu contingit ut stultus
quidam verbum stultum eo audien-
te proferret. dicens. Qui hic oculos
non habet. nec in futuro oculos
habebit quibus deum videat. de quo

verbo turbatus nimis dñi quō
tidie gemet: nec vltorū cōsolaci
onē recipet: a multis culpatus
rñt. Nisi mibi ex scripturarū au
thoritate p̄betur: cōsolari nō po
tero. Quod ei facile p̄bai potu
it a viris l̄ratis: q̄z in eadē cita
te copia fuit. **N**ouit⁹. Quō
āt p̄bat⁹. **I**ochus. Salua
tor dicit el̄is. **C**apill⁹ de capi
te vestro nō p̄bit. **S**up̄ quē lo
cū dicit Aug⁹. Perit caput vbi
nō p̄t capillus. **V**bi nō p̄t
palpebra: p̄t oculus. **Q**uasi dī
rēt. **N**ā om̄s mortui intēgr̄ re
surgent. **M**ali: ut in om̄bz suis
mēbris p̄uian̄t. **B**oni: ut in oī
bus remunerēnt. **H**ec secure dī
co: a credo q̄ om̄s hō siue iust⁹
sit siue p̄tor: si in otricōe ecia⁹
mima decesserit: deū v̄surus sit
Ad quā v̄siōem nos p̄ducere
digne⁹ dñs nr̄ Ihesus **C**hris⁹
splendor glorie: qui cū patre a
spūs sancto viuūt ⁊ regnat deus
per infinita secl̄a secl̄orū. **A**mē

Expl̄cit Secūda dīstīctō
de contricōe. **I**ncip̄iūt
capla Tercie dīstīctōis.

Quid sit confessio. q̄lis eē
deat. q̄ ei⁹ sit virtus quis
freus. **C**api. p̄mū.

De clerico q̄ stup̄uerat vxore⁹
militis: quē p⁹ ofessio⁹ dyabo
lus in stabulo dixit eē iustifica

tum **C**api. ij.

Itē de suo alit⁹ militis q̄ cū vx
ore dñi sui peccā a in nēore idē
pctm rustico ofitens: a dyabo
lo p̄di nō potuit. **C**ap. iij.

De sacerdote q̄ p̄ illusiōe noctur
na psalmū in ofessioe inuictus
negligens in locis genitalib⁹
punitus ē **C**ap. iij.

De clerico p̄mōstratēle q̄ sine
ofessioe cuiusdā venial̄ pcti cō
missi ad obsessus exiēs: a demo
ne notatus ē. **C**ap. v.

De virgīne quadā quā demō
in sp̄e viri p̄cabatur. **I**tē de viro
cui demon pctā fide cōfessa ob
iecit: et de puella cui⁹ de virgī
ciōem p̄didit. **C**ap. vi.

Expl̄cū de mīacul̄ sancti Ber
nardi abbis. q̄ incubū demōez
a muliē fugauit **C**ap. vii.

De filia Arnoldi sacerdotis:
quā demō corrupit. **C**ap. viij.

Itē de muliē in **B**riske: q̄ mor
ens ofessa ē se sex ānis cū dēone
incubo peccasse. **C**ap. ix.

De Ioh̄e scolastico p̄mū: q̄
cū dēone fert⁹ ocubuisse **C**ap. x.

De Hērico ciue **S**usatie qui
a dēone in sp̄e mulicis raptus a
in pastulo depositus amēseffe
ctus est **C**ap. xi.

Expl̄cū de humis a de **M**erlio
a q̄ in filiis incuborū sit vitas
humanē nature. **C**ap. xij.